BELÜGYMINISZTÉRIUM

10—24/24/1973. ..... sz. példány.

HK 4/1980 sz. ü.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK 24. számú UTASÍTÁSA ÉS A BM II/III. CSOPORTFŐNÖK VÉGREHAJTÁSI UTASÍTÁSA

Budapest, 1973. évi december hó 13-án.

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /1

10—24/24/1973.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK 24. számú UTASÍTÁSA

Budapest, 1973. évi december hó 13-án.

Tárgy: Közlekedési bűncselekmények nyomozásának szabályozása.

A büntető eljárásról szóló 1973. évi I. sz. törvény és a belügyminiszter 10/1973. sz., a bűnügyek rendőri nyomozásáról szóló utasításának, a vonatkozó jogpolitikai elvek alkalmazásának és érvényesülésének érdekében a közlekedési bűncselekmények nyomozására az alábbi

utasítást

adom:

1. A közlekedési bűncselekmények felderítése és a kapcsolódó megelőzési intézkedések a személy- és vagyonbiztonság egyik fontos feltételét képezik.

   A rendőri szervek által észlelt, vagy tudomásukra jutott közlekedési balesetek körülményeit fel kell deríteni és ezáltal biztosítani a megvalósított jogszabálysértés miatti felelősségre vonást.

   A törvényesség érvényesítése érdekében kellő alapossággal fel kell tárni az elkövető — a közlekedés biztonságára kiható — veszélyességének megállapításához szükséges körülményeket.

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /2

2. A járművezetéstől való eltiltás, illetve a gépjárművezetői engedély visszavonása egyben a közúti forgalom biztonságát szolgáló megelőző intézkedés is. Biztosítani kell, hogy az ügyészi, bírói szervek a lefolytatott nyomozások adatai alapján tudjanak kellően differenciált mértékben, mindenkor állást foglalni a járművezetéstől való eltiltás kérdésében.

   Következetesen érvényesíteni kell a gépjárművezetői engedélyek bevonására a rendőri szervek hatáskörében biztosított törvényes lehetőségeket.

3. A közlekedési balesetek bekövetkezési körülményeinek vizsgálata során megállapított kiváltó, illetve közreható okokat amennyiben azok általánosítható tapasztalatoknak tekinthetők, a közlekedésben résztvevők szélesebb köre számára is ismertté kell tenni.

   Gondoskodni kell arról, hogy a közlekedési balesetek vizsgálata során felderített és a közlekedés biztonságát veszélyeztető körülményekről, tényekről, azok megszüntetésére, illetve ennek érdekében intézkedésre hivatott szervek, intézmények, hatóságok, vállalatok az adott balesettel összefüggésben is tudomást szerezzenek. Amennyiben indokolt, lehetőséget kell biztosítani a közlekedés biztonságát szolgáló intézkedések megtételére hivatott szervek, intézmények, hatóságok, vállalatok képviselőinek a szakértő meghallgatásánál, szemlénél, bizonyítási kísérletnél való jelenlétére.

4. A tapasztalatok igazolják, hogy a közlekedési bűncselekmények ügyében folytatott nyomozással, vagy más rendőri eljárással szemben bejelentett panaszok jelentős része a panaszt tevők kellő tájékozottságának hiányára vezethetők vissza.

   A nyomozás érdekeinek sérelme nélkül biztosítani kell, hogy az eljárásban résztvevő személyek jogállásuknak megfelelő tájékoztatást kapjanak.

   A közlekedési balesetek körülményeire, azok ügyében folytatott nyomozásra, vagy egyéb eljárásra vonatkozóan, de a jogorvoslati jogosultság körébe nem tartozó bejelentések, kérések elbírálására is nagy figyelmet kell fordítani.

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /3

A tett intézkedésekről, illetve az eljáró rendőri szerv állásfoglalásáról az érdekeltek számára megfelelő formában tájékoztatást kell adni.

5. A közlekedési bűncselekmények ügyében folytatott nyomozások során foganatosított intézkedések nyilvánosságra hozatala jelentős visszatartó erővel bír. A kellő eréllyel foganatosított intézkedések a közvélemény helyeslésével találkoznak.

   A törvényes keretek között alkalmazni kell a megfelelő kényszerintézkedéseket azokban az esetekben is, ha a baleset durva, garázda jelleggel idézték elő, vagy az alkoholos befolyásoltság állapotában lévő járművezető tettenérése után további részvétele a közúti forgalomban más formában megbízhatóan nem akadályozható meg.

6. Mentességet nem élvező, az ország területén átmeneti jelleggel tartózkodó (átutazó turista, üzletkötő, stb.) olyan országok állampolgárai esetén, mely országokkal jogsegélyegyezmény, illetve viszonosság nem áll fent, — közlekedési bűncselekmény miatt — a bíróság elé állításra vonatkozó jogszabályi rendelkezések szerint kell eljárni. Olyan országok állampolgárai közlekedési bűncselekményei ügyében, amely országokkal jogsegélyegyezmény, illetve viszonosság áll fent, a rendőri eljárást a büntető eljárás felajánlásához szükséges feltételekre figyelemmel kell lefolytatni.

7. Vétségnek minősülő közlekedési bűncselekmények miatt a nyomozás egyszerűsített szabályainak alkalmazása körében sem mellőzhető az adott baleset minden részletére kiterjedő szemle elvégzése.

   Bonyolult tényállású, vagy ismeretlen elkövető által okozott súlyos kimenetelű közlekedési balesetek ügyében az illetékes rendőr-főkapitányság vezetője, vagy rendőri helyettese saját hatáskörében intézkedjen a közlekedésrendészeti, valamint a bűnügyi, illetve vizsgálati osztályok szükséges mértékű együttműködésére.

Jelen utasításomban foglalt elveknek megfelelően a BM II/III. csoportfőnök intézkedjen a közlekedési bűncselekmények nyomozására vonatkozó utasítások felülvizsgálásáról, a szükséges

módosításokat kezdeményezze, illetve rendelje el, a részletes szabályokat tartalmazó végrehajtási utasítást adja ki.

Jelen utasításommal hatályát veszti: a belügyminiszter-helyettes 50—788/1963. sz. utasítása. (A rendőri szervek együttműködése ismeretlen tettes által okozott közúti közlekedési baleset ügyében folytatandó eljárás során.)

KÖRÖSI GYÖRGY s., k.,
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

Készült: 5000 példányban.
Felterjesztve: miniszter elvtársnak.
Kapják: elosztó szerint.

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /5

BELÜGYMINISZTÉRIUM
II. Főcsoportfőnökség

50—8/11/1973.

A BM II/III. CSOPORTFŐNÖK VÉGREHAJTÁSI UTASÍTÁSA A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK 24/1973. (XII. 13.) számú UTASÍTÁSÁHOZ

Budapest, 1973. évi december hó 13-án.

Tárgy: Közúti közlekedési bűncselekmények ügyében a rendőri nyomozás és kapcsolódó intézkedések végrehajtási szabályai.

A 24/1973. (XII. 13.) számú belügyminiszter-helyettesi utasítás alapján a közúti közlekedés körében elkövetett bűncselekmények rendőri nyomozására és egyéb kapcsolódó intézkedések foganatosítására a Belügyminisztérium közbiztonsági és igazgatásrendészeti csoportfőnökeivel egyetértésben az alábbi

u t a s í t á s t

adom:

I.

Hatáskör és illetékesség

1. A közúti közlekedési bűncselekményekkel kapcsolatos hatáskört a Belügyminiszter-helyettes elvtárs 02/1972. sz. parancsa szabályozza. A parancsnak megfelelően a közlekedésren-

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /6

dészeti szervek hatáskörébe tartozik — területi illetékesség szerint — a nyomozás teljes terjedelemben való lefolytatása a következő bűncselekmények ügyében:

a) 192/B. §. (1) a közúti közlekedés biztonsága elleni bűntett

b) 192/B. §. (2) a) a közúti közlekedés biztonsága elleni különösen nagy kárt okozó bűntett

c) 192/B. §. (2) b) a közúti közlekedés biztonsága elleni halált okozó bűntett

d) 192/B. §. (3) 1. t. a közúti közlekedés biztonsága elleni gondatlanul elkövetett vétség

e) 192/B. §. (3) 2. 6. a közúti közlekedés biztonsága elleni súlyos testi sértést okozó gondatlanul elkövetett bűntett

f) 192/B. §. (3) 3. t. a közúti közlekedés biztonsága elleni halált okozó (különösen nagy kárt okozó) gondatlanul elkövetett bűntett

193. §. (1) közúti veszélyeztetés bűntette

g) 193. §. (2) a) súlyos testi sértést okozó közúti veszélyeztetés bűntette

193. §. (2) b) halált okozó közúti veszélyeztetés bűntette

h) 194. §. (1) halálos közúti baleset gondatlan okozásának bűntette

i) 194. §. (2) a) szeszes italtól befolyásolt állapotban halálos közúti baleset gondatlan okozásának bűntette

j) 194. §. (2) b. 1. t. több ember halálát eredményező közúti baleset gondatlan okozásának bűntette

k) 194. §. (2) b) 2. 6. halálos közúti tömeges baleset gondatlan okozásának bűntette

l) 194/A. §. (1) súlyos testi sértést okozó gondatlanul elkövetett közlekedési vétség

m) 194/A. §. (2) a) szeszes italtól befolyásolt állapotban, súlyos testi sértést okozó gondatlanul elkövetett közlekedési vétség

194/A. §. (2) b) maradandó testi fogyatékosságot, súlyos egészségromlást, vagy tömeges balesetet, vagy különösen nagy kárt okozó vétség

n) 194/B. §. (1) a)—c) közlekedési vétség

o) 194/B. §. (1) d) gondatlanul elkövetett közlekedési vétség,

valamint a továbbiakban felsorolt bűncselekmények, ha azokat a közúti közlekedéssel összefüggésben közúton követték el

p) 263. §. (4) gondatlanul elkövetett emberölés bűntette

r) 257. §. (5) 1. t. gondatlanul elkövetett súlyos testi sértés vétsége

s) 257. §. (5) 2. t. maradandó testi fogyatékosságot (súlyos egészségromlást) előidéző gondatlanul elkövetett súlyos testi sértés vétsége

t) 259. §. (1) segítségnyújtás elmulasztásának vétsége

u) 259. §. (2) segítségnyújtás halált okozó elmulasztásának bűntette

v) 259. §. (3) segítségnyújtás elmulasztásának a veszélyeztető helyzetet előidéző által elkövetett bűntette

z) 302. §. (4) társadalmi tulajdonban jelentős és különösen nagy kárt okozó gondatlan rongálás vétsége.

2. Rendőr-főkapitányságok közrendvédelmi osztályainak (alosztályainak), illetve őrseinek hatáskörébe tartozik:

az 1. pontban felsorolt közlekedési bűncselekmények köréből

a) a Btk. 194/B. §. (1) bek. a) és b) pont szerinti szándékos közlekedési vétség, amennyiben a közrendvédelmi osztály (alosztály) vagy őrs kezdeményezte, illetve feljelentés vagy bármilyen más formában az illetékes közrendvédelmi szerv tudomására jutott.

b) jelen utasítás 3. pontjában felsorolt hatásköri és illetékességi körön kívüleső valamennyi, nyilvánvalóan szabálysértésnek minősülő közlekedési baleset ügyében a helyszíni eljárás foganatosítása és szükségnek megfelelően figyelmeztetés, helyszínbírságolás alkalmazása, vagy szabálysértési eljárás kezdeményezése.

3. a) A közlekedésrendészet forgalomellenőrző szolgálata köteles a jelen utasítás 2. pontjában felsorolt és a közrendvédelmi szervek hatáskörébe tartozó közlekedési vétségek, illetve szabálysértések ügyében a szükséges helyszíni intézkedéseket foganatosítani, amennyiben azokat a szolgálat teljesítése során közvetlenül észleli, vagy az intézkedés lefolytatására az illetékes parancsnokától utasítást kap.

b) A közrendvédelmi állomány és a közlekedésrendészet forgalomellenőrző szolgálat a hatáskörébe nem tartozó, de általa észlelt, vagy tudomására hozott közlekedési balesetek ügyében köteles a szükség szerinti helyszínbiztosítási feladatokat ellátni, intézkedni a hatáskörileg jogosult közlekedésrendészeti szerv értesítéséről, vagy meggyőződni az értesítés megtörténtéről.

4. A közlekedési balesettel okozati összefüggésben lévő elkövetési magatartás minősítésére tekintet nélkül a közlekedésrendészeti szervek kötelesek a helyszíni eljárást lefolytatni:

a) súlyos testi sértést, vagy halált okozó közúti közlekedési baleset helyszínén abban az esetben is, ha bűncselekmény gyanúja nem merül fel,

b) a jármű vezetőjén kívül másnak, vagy másoknak könnyű testi sértést okozó közlekedési baleset helyszínén abban az esetben, ha a baleset közlekedésrendészeti szerv székhelyét képező város közigazgatási területén következett be,

c) a közlekedésrendészeti szerv illetékességi területén, ha a baleset következtében a balesetben részes jármű vezetőjén kívül három, vagy több személy könnyű testi sértést szenvedett,

d) a baleset autóúton, vagy autópályán következett be,

e) tekintet nélkül arra, hogy személyi sérülés történt-e, vagy sem: a baleset részese az Elnöki Tanács, vagy Kormány tagja, országgyűlési képviselő, az MSZMP KB tagja, a a legfőbb ügyész és helyettesei, a legfelsőbb bíróság elnöke és helyettesei, diplomáciai vagy egyéb mentességet élvező személy, kinevezett bíró, továbbá ügyész,

f) a baleset a Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen állomásozó szovjet csapatok állományába tartozó személlyel vagy általuk, feladatuk teljesítése során használt járművel következett be.

5. Rendőr-főkapitányságok, illetve rendőrkapitányságok bűnügyi, vizsgálati szervei hatáskörébe tartozik a nyomozás, illetve ezzel kapcsolatos egyéb intézkedések teljesítése:

— közúti járművekkel összefüggésben elkövetett, de a Btk. 258. §., illetve az eredmény szerint minősülő bűncselekmény ügyében.

(A Btk. 258. §. szerint kell minősíteni annak a járművezetőnek a cselekményét, aki nem közúton, illetőleg közútnak nem tekinthető területen a foglalkozása szabályainak megszegésével egy, vagy több ember életét vagy egészségét közvetlenül veszélynek teszi ki, testi sértést vagy halált okoz. Aki pedig nem közúton vagy annak nem tekintendő területen és nem foglalkozása szabályainak megszegésével okoz balesetet, cselekményét az eredménytől függően kell minősíteni. BK. 498. állásfoglalás.)

II.

Az eljárás formájának megválasztása

Baleset helyszínén személyes észlelés vagy a balesetben érintett személyek valamelyikének felhívása alapján a rendőri intézkedés kötelező.

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /10

Az a körülmény, hogy a KRESZ, rendelkezése nem minden esetben írja elő a baleset bejelentését, nem zárja ki — a rendőr észlelése, vagy más módon való tudomásszerzés (felhívás) esetén — a rendőri intézkedés kötelező voltát.

1. **Szabálysértési eljárást kell kezdeményezni vagy igazgatási körbe tartozó felelősségre vonást alkalmazni, ha:**

   a) a baleset okozóján kívül kettőnél nem több személy könnyű sérülést szenvedett (amennyiben a könnyű sérültek száma az okozón kívül három, vagy több személy, közlekedési vétség miatt büntető eljárást kell kezdeményezni),

   b) csak anyagi kárral járó közlekedési baleset ügyében ha a balesettel összefüggésben a társadalmi tulajdonban keletkezett kár a helyszínen megállapíthatóan az **50 000 Ft-ot** nyilvánvalóan nem haladja meg,

   c) a járművezető közvetlen vezetés előtt vagy vezetés közben szeszes italt fogyasztott és az alkohol koncentráció értéke a 0,8 ezrelék véralkohol szintet nem haladja meg, úgyszintén ha a jármű vezetését ilyen személynek engedi át (amennyiben a járművezetőnél a véralkoholszint a 0,8 ezreléket nem haladja meg, de a járművezetői tevékenységével összefüggésben a közvetlen veszélyhelyzet megvalósult, közlekedési vétség miatt büntető eljárást kell kezdeményezni.)
   (Legfelsőbb Bíróság Büntető Elvi Határozatok 623. old.)

2. a) Közúti közlekedési balesettel járó szabálysértések ügyében a rendszeresített (NR—1734) nyomtatvány felhasználásával készült feljelentést és a keletkezett egyéb iratokat az illetékes szabálysértési hatóságnak kell megküldeni,

   b) amennyiben a szabálysértési eljárás során közlekedési vétség, vagy bűntett gyanúja felmerül a szakhatóság a büntető eljárás kérdésében való állásfoglalás érdekében az iratokat az illetékes közlekedési ügyésznek küldje meg.

3. **Figyelmeztetésre,** illetve **helyszínbírságolásra** kerülhet sor:

   a) a KRESZ vonatkozó rendelkezése szerint a rendőrség felé előírt baleset bejelentési kötelezettség körébe nem tartozó balesetek ügyében (személyi sérülés nem történt, a kelet-

kezett kár a helyszíni becslés alapján nyilvánvalóan nem haladja meg a 15 000 Ft-ot, a járművezető vonatkozásában szeszesital-fogyasztás gyanúja nem merül fel),

b) nem kerülhet sor helyszínbírságolásra az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok, valamint a diplomáciai testületek tagjaival, illetve képviseletek beosztottaival szemben, akik a Külügyminisztérium által kiállított igazolvánnyal rendelkeznek.

4. Közlekedési balesettel kapcsolatban alkalmazott figyelmeztetés vagy helyszínbírságolás esetén a baleset részeseinek (a gépjármű, illetve járművezetőnek) át kell adni a helyszínen kitöltött „Igazoló-lap a felelősség megállapításáról, közlekedési baleseti ügyben" című (NR—1744) nyomtatványt. A nyomtatvány felhasználásáért a belügyminiszter-helyettes 7/1970. sz. utasítása alapján az illetékes parancsnok a felelős. Nem téveszthető szem elől, hogy az „Igazoló-lap" az Állami Biztosító kártérítési eljárásában kiemelkedő fontosságú okmány.

III.

Intézkedés és eljárás szeszes italtól befolyásolt állapotban tettenért járművezetővel szemben

A közúti közlekedés biztonsága érdekében a rendszeresített alkoholszonda alkalmazásával a járművezetőket — a VI. Fejezet 1. pont (3) bekezdésében írt esetekben is — ellenőrizni kell. Az ilyen ellenőrzés eredménye alapján végrehajtható intézkedésekre az alábbi elvek vonatkoznak:

1. a) A közlekedés biztonságával összefüggésben — alkoholszondával ellenőrzött személyek körében — szeszesital-fogyasztás gyanúja esetén haladéktalanul intézkedni kell a további bizonyítékok beszerzésére,

b) az ittasság — elsősorban véralkoholvizsgálat által bizonyított — mértékének megfelelően a KRESZ vonatkozó rendelkezéseit megszegő személyek ellen szabálysértési, illetve büntető eljárást kell kezdeményezni,

c) szándékos közlekedési vétség miatt büntető eljárást kell indítani, ha Widmark-féle véralkohol vizsgálat alapján kimutatott véralkohol-koncentráció a 0,8 ezreléket meghaladja. Nem kizárt azonban a 0,8 ezrelék alatti véralkohol-koncentráció esetében sem vétség miatt a büntető eljárás megindítása, amennyiben orvosszakértő a vérvétel kapcsán végzett vizsgálat során a biztonságos vezetést kizáró tüneteket állapított meg,

d) a KRESZ vonatkozó rendelkezésének hatálya alá nem tartozó, de a forgalom biztonsága tekintetében érdemi munkakört betöltő forgalmi szolgálatot ellátó közlekedési alkalmazottak ellen a munkáltatónál fegyelmi eljárást kell kezdeményezni.

2. a) Az alkoholszondával végzett vizsgálat eredménye — a szonda reagensének elszíneződése — alapján felmerült alkoholfogyasztás gyanújának bizonyítására általában a következő bizonyítékok szerezhetők be:

véralkohol vizsgálati eredmény, az alkoholfogyasztás tényét, vagy az ebből eredő bizonytalan, veszélyes vezetést igazoló tanúk vallomása, orvos által készített nyilatkozat vagy vélemény az alkoholfogyasztással gyanúsított személynél tapasztalt klinikai tünetekről kisebb mértékű alkoholfogyasztásra utaló esetben a vezetés közben tettenért és szeszes italt fogyasztott járművezető sajátkezűleg aláírt nyilatkozata;

b) a felsorolt és bizonyítékul szolgáló adatok közül csak azokat kell beszerezni, melyek az adott ügy körülményei között lehetségesek és legcélszerűbbek, valamennyi bizonyítási lehetőségre együttesen általában nincs szükség;

c) mellőzhető az alkoholszondával történő ellenőrzés olyan esetekben, ha az ittas állapot egyéb körülményekből, elsősorban az alkoholos befolyásoltságra utaló klinikai tünetekből nyilvánvaló, illetve az ellenőrzendő személyt alkoholfogyasztás közben tettenérték. Ilyenkor közvetlenül a véralkohol-vizsgálat iránt kell intézkedni.

3. a) Mellőzhető a Widmark-féle vizsgálat céljára szükséges vérvétel, ha a tettenért járművezető alkoholszondával való ellenőrzésekor az alkoholszonda kisebb mértékű alkoholfogyasztásra utaló (barna) elszíneződést mutat,

b) a vérvétel mellőzhetősége esetén a helyszínen ki kell tölteni és a tettenért járművezetővel alá kell íratni a rendszeresített (NR—1756) nyilatkozat című nyomtatványt,

c) a személyi, illetve diplomáciai mentesség hatálya alá tartozó személyek az alkoholszondával történő ellenőrzést megtagadhatják, ilyen esetekben vérvételre sem kerülhet sor. Erről a körülményről haladéktalanul jelentést kell készíteni,

d) mellőzni kell a személyi vagy diplomáciai mentesség hatálya alá nem tartozó olyan személyek esetében az alkoholszondával történő ellenőrzést, akik a vizsgálattal szembeszegülnek, illetve azt megtagadják. Az alkoholszondával történő ellenőrzést megtagadó ilyen személyeket vérvétel céljából a legközelebbi egészségügyi intézethez, körzeti orvoshoz, szakorvosi rendelőintézethez, vagy erre felkészült rendőri szervhez kell előállítani.

4. a) Szeszes italtól befolyásolt állapot gyanúja miatt vérvétel céljából előállított járművezető eljárásjogi helyzetét tekintve **gyanúsítottnak minősül,** akivel szemben halasztathatatlan nyomozási cselekményként a vérvételre szakértői tevékenység részeként kerül sor. Az említett körülményre figyelemmel:

b) az előállított járművezető a **vérvételt** a **Be. 73. §. (2) bekezdése alapján tűrni köteles.** Ennek érdekében vele szemben ha szükséges testi kényszer alkalmazható. Amennyiben az intézkedés során kétséget kizáróan megállapítható, hogy az ellenőrzött gépjárművezető ittas (az alkoholszonda színe zöld, vagy kék) a gépjárművezetői engedélyét el kell venni és meg kell akadályozni, hogy járművét tovább vezethesse. A gépjárművezetői-engedély elvételét a rendszeresített (RG 21.) átvételi elismervénnyel igazolni kell.

c) a szeszes italtól befolyásolt állapotban tettenért járművezető őrizetbe vehető, amennyiben nincs más megbízható lehetőség — a befolyásoltság időtartamára, — a közúti forgalomból járművezetőként való kizárására.

IV.

Egyes, a közlekedési balesetekkel összefüggő intézkedések

1. Gyermekbalesetek ügyében minden esetben alaposan vizsgálni kell a baleset körülményeit, a balesetet előidéző helyzetet. Bűncselekmény megállapítására nem kerülhet sor, ha semmi olyan körülmény nem volt, amelyből a gyermek úttesten való váratlan áthaladására lehetett következtetni.

2. a) Közlekedési baleset helyszínén életüket vesztett személyek hozzátartozóinak értesítése az ügyben eljáró közlekedésrendészeti szerv feladata. Amennyiben a hozzátartozók értesítése szükséges és ez közvetlenül szóban, vagy távbeszélő útján nem lehetséges, úgy a baleset tényéről, illetve a hozzátartozó haláláról távirat útján kell a legrövidebb időn belül értesítést adni,

   b) az értesítés módját, időpontját és az érintett személy kilétére vonatkozó adatokat a közlekedési balesetekről vezetett „Eseménynapló" -ba kell bejegyezni,

   c) kórházba szállított sérültek hozzátartozóinak értesítését a vonatkozó 40/1968. (Eü. K. 14.) EüM sz. utasítás 4. §. alapján az a kórház végzi, amelybe a sérültet szállították. Amennyiben fontos ok, vagy humánus érdek szükségessé teszi, az értesítést végezze el a baleset helyszínén intézkedő rendőr.

3. Közlekedési baleset folytán elhunyt személy hamvasztása — a kötelező boncolás után — engedélyezhető amennyiben:
   — a halál bekövetkezése és a közlekedési baleset között az okozati összefüggés egyértelmű, valamint
   — a holttest boncolása során más bűncselekményre utaló körülmény nem merült fel, továbbá
   — a baleset okozója az eljáró közlekedésrendészeti szerv előtt ismert.

4. a) Közlekedési baleset folytán elhunyt ismeretlen személyazonosságú személyek ügyében a vonatkozó utasítás — Bűnügyi Nyilvántartási Szabályzat 5. Fejezet — szerint

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /15

kell intézkedni a személyazonosság megállapítása érdekében,

b) a helyszíni szemlével kapcsolatos írásbeli adatrögzítésen kívül, nyilvántartás és azonosítás érdekében két példányban ki kell állítani a „jelentés ismeretlen holttestről" c. (NR—1135) nyomtatványt,

c) amennyiben a helyszíni szemle, illetve annak megállapításai alapján tett intézkedések a személyazonosság tekintetében eredményre nem vezettek;

— 24 órán belül intézkedni kell az elhunyt ismeretlen személy anyakönyvezéséről,

— a rendelkezésre álló adatok alapján géptávírón fel kell kérni valamennyi rendőr-főkapitányságot az azonosításban való közreműködésre,

d) amennyiben 72 órán belül az azonosításban való közreműködésre felkért rendőri szervek érdemi választ nem adtak, a Bűnügyi Nyilvántartó részére fel kell terjeszteni:

— a holttest megtalálásakor kiállított „jelentés ismeretlen holttestről" c. nyomtatvány egy példányát,

— a helyszíni szemle, a halottszemle és a boncjegyzőkönyv egy-egy másolati példányát,

— az ismeretlen holttestről felvett ujjlenyomatokat (ha a holttest állapota ezt lehetővé tette),

— a holttesten — ruházatában, vagy közvetlen környezetében — talált használati tárgyak (ideértve az esetleges műfogsort, művégtagot, vagy parókát is) fényképét,

— a halotti anyakönyvi kivonat egy példányát,

e) a felsorolt okmányok eredeti példányát — vádemelési javaslat esetén másolati példányait — a baleset bekövetkezési helye szerint illetékes rendőrkapitányságnak kell átadni. Az iratokkal egyidejűleg — fertőtlenített állapotban — át kell adni a holttest ruházatát és a helyszínen talált használati tárgyakat.

Nem magyar állampolgárra utaló körülmények esetén, a holttesten, ruházatában, vagy közvetlen környezetében talált használati tárgyakat eredetben a Bűnügyi Nyilvántartónak kell felterjeszteni.

5. Közlekedési bűntett, vagy vétség miatt eljárás alá vont járművezetőkkel szemben az ügyészségnek szóló átiratban minden esetben javasolni kell, hogy az ügyész a vádiratban a bíróság felé indítványozza a gyanúsítottak járművezetéstől való eltiltását ha: a közlekedésben tanúsított magatartásukból, vagy korábbi közlekedési előéletük alapján megállapítható, hogy a közúti közlekedésben járművezetőként való részvételük további reális veszélyt jelent a közlekedés biztonságára.

6. a) Közlekedési bűntettek és vétségek miatt folytatott nyomozás során vizsgálni kell, hogy vannak-e olyan körülmények, melyek akár önállóan, akár az elkövető vétkessége mellett, a közutak nem megfelelő kiépítésével, karbantartásuk elmulasztásával, a közúti jelzések hiányosságaival, a forgalomszervezés, vagy forgalomirányítás fogyatékosságaival állnak okozati összefüggésben. Gondos vizsgálat tárgyává kell tenni, hogy a járművek megfelelő műszaki állapotban vettek-e részt a közúti forgalomban,

   b) minden olyan esetben, amikor a közúti közlekedési balesetek okai között a felsorolt, vagy egyéb veszélyt jelentő hiányosságok is megállapíthatók, a felelősségrevonás érdekében tett intézkedések mellett a hiányosságok megszüntetését is kezdeményezni kell az érintettek felé.

7. Megfelelő rendszerességgel tájékoztatni kell a területileg illetékes KPM Közúti Igazgatóságot, illetve az illetékes tanácsi szakigazgatási szervet, hogy a felügyeletük alá tartozó utakon történt közlekedési balesetek folytán keletkezett rongálódásokról időben értesüljenek és így a károk megtérítésére, valamint helyreállítására intézkedjenek. A fennálló közvetlen veszély elhárítása érdekében a baleset ügyében eljáró rendőri szervek a szükséges, halaszthatatlan intézkedéseket tegyék meg. (Pl: jelzőőr felállítása, ideiglenes forgalomelterelés, forgalomirányítás, stb.)

8. Olyan közúti közlekedési baleset ügyében, amely közlekedési szabálysértéssel, vagy bűncselekmény elkövetésével nincs összefüggésben, a keletkezett iratokat irattárba kell helyezni,

ha az ügyben más rendőri szerv intézkedett, az iratokat a területileg illetékes közlekedésrendészeti osztálynak kell megküldeni.

9. Közlekedési vétség megállapítása esetén e cselekmények miatt az eljárásnak büntetőjogi útról való elterelésére [Btk. 60. §., Be. 127. §. (3), 197. §. a)—d) pont] csupán egészen kivételes esetekben kerülhet sor. Igy különösen:

— ha a közúti közlekedési baleset során a közvetlen veszély az elkövető hozzátartozóit érintette, illetve könnyű sérülést az említettek szenvedtek,

— amennyiban a baleset során maga az elkövető súlyos sérülést és jelentős anyagi kárt szenvedett, ugyanakkor az általa okozott baleset más személyek életét, testi épségét, vagy anyagi érdekeit kisebb mértékben veszélyeztette, vagy jelentős mértékű a sértetti közrehatás.

10. Közlekedési bűncselekmények miatt elrendelt nyomozás során a **védelem jogainak** biztosítása körében:

a) a gyanúsított kihallgatását követően, amennyiben a védő ezt igényli, rendelkezésére lehet bocsátani tanulmányozás céljából a helyszíni szemléről, bizonyítási kísérletről készült jegyzőkönyvet, illetve jelentést, a szakértői véleményt, a helyszínrajzot és egyéb, pl. a szakértő által készített rajzokat, fényképfelvételeket, valamint a tanúvallomásokat, illetve ezek lényegét tartalmazó jelentést,

b) lehetőséget kell biztosítani a védőnek és gyanúsítottnak — amennyiben erre igényt tartanak — hogy már a szakértő kirendelésekor meghatározásra kerüljenek az általuk javasolt, illetve szükségesnek tartott kérdések, amelyekre vonatkozólag indokoltnak tartják a szakértői vizsgálat kiterjesztését,

c) abban az esetben, ha a nyomozás érdekeit nem sérti, vagy annak folyamatosságát nem hátráltatja, a rendelkezésre álló iratokat és egyéb bizonyítékokat a védő a nyomozás befejezése előtt is tanulmányozhatja,

d) közúti közlekedési baleset helyszíni szemléjére csaknem kivétel nélkül halaszthatatlan nyomozási cselekményként kerül sor. A védő távolléte a helyszíni szemlén nem je-

lenti a védelem jogainak korlátozását abban az esetben sem, ha a gyanúsított a szemle elhalasztását kéri mindaddig, amíg az általa választott — vagy kötelező védelem esetében a kirendelt — védő a helyszínre nem érkezik.

11. a) Amennyiben a közúti közlekedési baleset helyszíni szemléje, illetve a helyszínen foganatosított egyéb intézkedések során megállapítást nyert, hogy a balesetben szereplő gépjármű forgalmi engedélyének érvényességi ideje lejárt, a gépjármű hatósági jelzéseit a helyszínen el kell venni és a továbbiakban a vonatkozó utasítás szerint kell eljárni. (BM II/III. csoportfőnök 50—8/4/1972. sz. utasítása),

b) a gépjármű hatósági jelzéseit az intézkedő rendőr a baleset helyszínén elveheti, ha a gépjármű lábfékje üzemképtelen, kormánykészüléke, futóműve, vagy alváza olyan állapotban van, hogy a gépjárműnek a közúti forgalomban való részvétele közvetlen baleseti veszéllyel jár.

V.

Egyes különleges eljárások

1. a) A diplomáciai képviseletek által üzemeltetett gépkocsikkal okozott, vagy előfordult balesetek tényállásának tisztázása a közlekedésrendészeti rendőri szervektől nagyfokú körültekintést igényel,

b) a büntető joghatóság tekintetében fennálló mentességet élvezik a diplomaták, a diplomáciai képviseletek adminisztratív és technikai személyzete, ez utóbbiak abban az esetben, ha nem magyar állampolgárok, továbbá a követségi segédszemélyzet tagjai — e kategóriába tartoznak a gépkocsivezetők is amennyiben nem magyar állampolgárok és cselekményüket hivatalos tevékenységük során követték el —. Mentességet élveznek továbbá a felsorolt személyek családtagjai.

2. a) A Külügyminisztérium a diplomatákat és családtagjaikat fehér, az adminisztratív és technikai személyzetet és családtagjaikat világos zöld, a külképviseletek segédszemély-

zetének tagjait és a diplomaták alkalmazásában álló magánalkalmazottakat bordó színű igazolvánnyal látja el,

b) az átutazó diplomatát csak abban az esetben illeti személyi sérthetetlenség, ha hazájából állomáshelyére, vagy vissza utazik. (Az egyéb, pl. turisztikai szándékkal az országban tartózkodó diplomatákat sérthetetlenség, illetve joghatóság alóli mentesség nem illeti meg),

c) a diplomáciai útlevél önmagában — tehát a Külügyminisztérium által kiállított személyigazolvány nélkül — nem jogosítja fel birtokosát a diplomáciai kiváltságokra, vagy mentességekre, azonban az említett személyekkel is megkülönböztetett figyelmességgel kell bánni,

d) teljes mentesség illeti meg a diplomáciai futárokat, akik státuszukat a diplomáciai útlevélen kívül futárigazolvánnyal is igazolják.

3. a) Közlekedési baleset helyszínén való intézkedés során a rendőrség eljáró tagjai jogosultak a diplomáciai státuszra hivatkozó személyeket személyazonosságuk igazolására felkérni. Ez vonatkozik a szóbelileg közölt adatok okmánnyal való igazolására is. A név és diplomáciai képviselet, esetleg a diplomáciai rang közlését és ennek igazolását elegendőnek kell tartani,

b) amennyiben a diplomáciai státuszra hivatkozó személy megtagadja személyazonosságának igazolását, vele szemben kényszer nem alkalmazható. Ilyen esetekben a balesetben szereplő gépkocsi rendszámát kell megjelölni, feltüntetve, hogy miért nem került sor a személyazonosság megállapítására. Hasonló módon kell eljárni, ha a baleset helyszínére történő megérkezés előtt a balesetben részes diplomaták a gépkocsi hátrahagyásával már eltávoztak.

4. Annak egyértelmű és megbízható tisztázása, — ha ez a helyszíni intézkedés adatai alapján nem lehetséges — hogy a balesetben szereplő személyek diplomáciai mentessége, illetve személyi sérthetetlensége fennáll-e és milyen terjedelmű, az illetékes főügyészségek útján a Legfőbb Ügyészség által történik.

5. a) A diplomáciai mentességet élvező személlyel, vagy annak használatában lévő gépkocsival történt közúti közlekedési balesetnél még a legegyszerűbb esetekben is hely-

színrajzot kell készíteni és a helyszínt fényképfelvételeken is rögzíteni kell. Az említett rögzítési módok csak akkor mellőzhetők, ha a baleset nem függ össze közlekedési szabályszegéssel,

b) szakértő igénybevételére is sor kerülhet, ha a helyszínen megállapított körülmények indokolttá teszik. (Pl: féknyomok elemzése, leszakadt tartozékok, üveg, festék, zománcmaradványok alapján azonosító vizsgálat végzése stb). A szakértői vizsgálat nem terjedhet ki a diplomáciai mentesség alá tartozó gépkocsikra,

c) amennyiben az illetékes diplomáciai képviselet kéri a baleesetben szereplő gépjárművének műszaki, vagy egyéb szakértői vizsgálatát, a vizsgálatra sor kerülhet a keletkezett iratokból azonban egyértelműen ki kell tűnni, hogy arra az érintett diplomáciai képviselet kifejezett kérésére került sor.

6. a) Diplomáciai mentességet élvező személyekkel összefüggésben alakszerű nyomozási cselekményt nem lehet folytatni. Az esetleges véralkoholvizsgálat céljára történő vérvételre csak a mentességet élvező személy kifejezett kérésére kerülhet sor. Ez utóbbi nem vonatkozik olyan esetekre, ha sérült állapotban kórházba szállított és mentességet élvező személytől a szükséges és szokásos rutinvizsgálatok alkalmával a vérvétel is megtörténik,

b) a diplomáciai mentességet — személyi sérthetetlenséget — élvező személyek tanúvallomást sem kötelesek tenni, tehát a baleset helyszínén, amennyiben a feltett kérdésekre a diplomáciai mentességet élvező személy nem hajlandó válaszolni, ezt tudomásul kell venni. Az esetleges közlések viszont alakszerű jegyzőkönyvezésre nem kerülhetnek.

7. Amennyiben a mások által okozott súlyos kimenetelű közlekedési baleset körülményeinek tisztázása érdekében a diplomáciai mentességet élvező személy tanúvallomására fontos okból szükség van, a Külügyminisztérium útján — a szolgálati út betartásával — lehetséges a mentességet élvező személy felkérése, hogy az ügyre vonatkozó kérdéseket írásbeli nyilatkozat formájában válaszolja meg.

8. a) A közlekedési balesetek ügyében eljáró közlekedésrendészeti szerveknek a helyszíni eljárás esetén kívül tilos az érdekelt követségtől, vagy diplomáciai képviselettől közvetlenül felvilágosítást, illetve tájékoztatást kérni,

b) amennyiben valamely, a közúti közlekedési balesettel összefüggő kérdésben felvilágosítás, illetve tájékoztatás kérése szükséges, arra a Legfőbb Ügyészség útján a Külügyminisztérium által kerülhet sor,

c) amennyiben az adott baleset ügyében nyomozás elrendelésére nem került sor, de valamely jelentős körülmény tisztázása szükséges, a tájékoztatásra a szolgálati út betartásával a Külügyminisztérium útján kerülhet sor.

9. Diplomáciai mentességet élvező személyekkel összefüggésben történt közlekedési balesetek ügyében a helyszíni eljárásról készült jelentést, helyszínrajzot, kárbecslést tartalmazó hivatalos feljegyzést 3 példányban, a szakértői véleményt és fényképfelvételeket legalább 2 példányban, a véralkohol-vizsgálatról szóló jegyzőkönyvet és egyéb, esetleg meglévő mellékleteket egy-egy példányban kell felterjeszteni a nyomozás feletti felügyeletet ellátó, területileg illetékes, főügyészségre.

10. a) A személyes mentesség hatályára figyelemmel kell eljárni, ha olyan közlekedési baleset történt, melynek okozója: az Elnöki Tanács, vagy a Kormány tagja, az MSZMP KB tagja, országgyűlési képviselő, a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze és helyettesei, a Magyar Népköztársaság legfelsőbb bíróságának elnöke és helyettesei.

(Alkoholszondával történő ellenőrzés, illetve vérvétel e személyekkel szemben csak kifejezett kérésükre foganatosítható. Tulajdonukat képező gépjármű hatósági jelzései és gépjárművezetői engedélyük a helyszínen nem vehető el.)

b) az országgyűlési képviselők mentelmi joga csak bűncselekmények vonatkozásában érvényesül, de nem alkalmazható velük szemben : elővezetés, vagy annak kilátásba helyezése, idézés és határozathozatal formanyomtatványon.

11. a) Szovjet csapatok állományába tartozó személyt a szovjet katonai gépjárművezetői tevékenység tartama alatt szolgálati kötelességét teljesítő katonai személynek kell tekinteni, ennél fogva tevékenységének, illetve mulasztásának elbírálása szovjet joghatóság alá tartozik. [1957. évi 54 tvr. 5 cikk (2) bekezdés.]

b) a szovjet csapatok állományába tartozó személy közúti közlekedési balesete ügyében az illetékes közlekedésrendészeti szerv a legrövidebb időn belül köteles értesíteni a balesetvizsgálatra illetékes szovjet katonai szervet, valamint az illetékes közlekedési ügyészt,

c) ha olyan megyében történt a szovjet csapatok állományába tartozó személy közlekedési balesete, melyben nincs szovjet katonai parancsnokság, a Budapesten állomásozó szovjet katonai főparancsnokságot kell értesíteni,

d) a baleset helyszínére a magyar és a szovjet vizsgáló szervek lehetőleg együtt vonuljanak ki, a vizsgálatot együtt folytassák le,

e) a szovjet fél balesetvizsgálóinak a baleset helyére történő kiérkezésétől függetlenül a területileg illetékes közlekedésrendészeti szerv kiküldött beosztottai megkezdhetik a helyszíni eljárást. Ha a szovjet fél képviselője a helyszíni eljárás alatt, de legfeljebb két óra elteltével a helyszínre nem érkezik meg, az ügyben eljáró közlekedésrendészeti szerv beosztottai a helyszínről bevonulhatnak,

f) a helyszíni eljárásról készült jegyzőkönyvet az általános elveknek megfelelően kell elkészíteni, fel kell azonban tüntetni a járművön keletkezett rongálódásokon kívül az egyéb dologi károkat, és a sértettnek azt a nyilatkozatát, hogy kárának megtérítését kívánja-e, illetve a kár a helyszínen megtérült-e,

g) kizárólag rendőri becslés alapján károsszeget megjelölni nem szabad, jelentősebb ügyekben a károsszeg megállapítására — mind a magyar, mind a szovjet tulajdonban lévő jármű tekintetében — szakértőt kell bevonni és a szakértő által becsült károsszeget kell a helyszíni eljárásról készült jegyzőkönyvhöz mellékelni. Ha a szovjet katonai járművön keletkezett károkat szakértővel felbecsültetni bármi okból nem lehet, ezt a tényt a helyszíni eljárásról készült jegyzőkönyvbe kell foglalni,

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /23

h) a baleset helyszínének rögzítését a rendelkezésre álló eszközökkel a helyszín rögzítésére vonatkozó elveknek megfelelően kell elvégezni,

i) alkoholos befolyásoltság gyanúja esetén a szovjet csapatok állományába tartozó személynél a szovjet fél balesetvizsgálóinak útján, a magyar állampolgárságú járművezetőknél az általános eljárásnak megfelelően véralkohol-vizsgálatot kell kezdeményezni. Hasonlóan kell eljárni, ha a sértett gyalogos és ittasság gyanúja merül fel,

j) amennyiben gyanú merül fel arra, hogy a balesetet okozó jármű vezetője a helyszínről eltávozott és rendszám sem áll rendelkezésre, nyomozás elrendelése nélkül be kell szerezni azokat a bizonyítékokat, melyeknek alapján megnyugtatóan megállapítható, hogy a balesetet okozó gépkocsi szovjet katonai jármű volt-e. A baleset helyszínén talált és a balesettel okozati összefüggésben álló szovjet katonai járművet, valamint forgalmi rendszámát minden esetben a későbbi azonosítás során előállható tévedések megelőzésére le kell fényképezni,

k) a helyszíni eljárás befejezése után minden esetben be kell szerezni az eljárásban résztvevő szovjet képviselő véleményét a felelősség kérdésében. Arra kell törekedni, hogy az esetleges véleményeltérések tisztázódjanak. Akár egyező, akár ellentétes a balesetért való felelősség kérdésében kialakított álláspont, a véleményeket a helyszíni eljárásról készült jegyzőkönyv záradékaként írásba kell foglalni, melyet mind a magyar, mind a szovjet szerv képviselője aláír,

l) ha a helyszíni eljárásban résztvevő szovjet képviselő valamilyen oknál fogva véleményt nem nyilvánít, ezt a helyszíni eljárásról készült jegyzőkönyv záradékába kell foglalni,

m) ha a helyszíni eljárás eredményeként megállapítható, hogy a balesetért kizárólag a szovjet csapatok állományába tartozó személyt terheli a felelősség, az iratokat további eljárásra a területileg illetékes főügyészséghez kell megküldeni,

n) ha a baleset bekövetkezéséért a felelősség kizárólag a magyar állampolgárt terheli, a nyomozás elrendelését a

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /24

főügyészség hagyja jóvá. Ezekben az esetekben a vizsgálati iratokat három, az érdemi határozatokat öt példányban kell elkészíteni. A befejezett vizsgálat iratainak kettő, az esetleges érdemi határozatnak három példányát kell a főügyészségnek átadni,

o) ha a balesetért mind a magyar állampolgár, mind a szovjet csapatok állományába tartozó személy felelős, a magyar állampolgár cselekménye tekintetében a nyomozás elrendelését az illetékes főügyész hagyja jóvá,

p) amennyiben a baleset a szovjet csapatok állományába és a magyar katonai büntető bíróság hatásköre alá tartozó személy által vezetett gépjárművek között következett be, a vázolt elvek figyelembevételével a megyei főügyészség illetékessége helyett, a területileg illetékes katonai ügyészség hatáskörének megfelelően kell eljárni.

12. a) Diplomáciai mentességet nem élvező nem magyar állampolgárok közúti közlekedési bűncselekményekkel kapcsolatos ügyeiben a következők szerint kell eljárni:

Nem magyar állampolgár ellen indult büntető eljárás során az eljáró közlekedésrendészeti szerv köteles az útiokmányokat már a helyszínen elvenni és amennyiben azok az eljárással kapcsolatban bizonyító okmányt nem képeznek, a BM Igazgatásrendészeti Csoportfőnökség Külföldieket Ellenőrző Osztályának azonnal megküldeni és ezzel egyidejűleg az eljárás tárgyáról rövid tájékoztatást adni. A tett intézkedésekről a vizsgálati iratok között hivatalos feljegyzést kell elhelyezni,

b) lakhatási engedéllyel Magyarországon élő és diplomáciai mentességet nem élvező, nem magyar állampolgárok ügyeiben úgy kell eljárni, mint a magyar állampolgárok esetében,

c) nem magyar állampolgár részére az útiokmány bevonásáról személyes szabadságot korlátozó intézkedés elrendelése esetén is igazolást kell adni, amelyet az útiokmány visszaadásakor be kell vonni.

13. Nem magyar állampolgárral szemben abban az esetben, ha az eljárás előreláthatóan rövid időn belül kerül lefolytatásra, célszerű a 01/1967. sz. belügyminiszteri utasítás 86. pont-

ja alapján elvett útiokmányt az eljárást kezdeményező, illetve lefolytató közlekedésrendészeti szerv birtokában tartani. Ebben az esetben azonban ki kell kérni a BM Igazgatásrendészeti Csoportfőnökség Külföldieket Ellenőrző Osztályának előzetes egyetértését.

14. Nem magyar állampolgár által okozott közlekedési bűncselekmény miatt büntetőjogi útról való elterelésnek van helye: [Btk. 60. §., Be. 127. §. (3)].

a) ha a külföldi állampolgár által okozott közlekedési baleset — káros eredményére tekintet nélkül — kizárólag az okozót vagy családtagját, illetve saját vagyoni érdekeit sértette,

b) ha a baleset bekövetkezésében jelentős volt a magyar állampolgár sértetti közrehatása és a felelőssé tehető nem magyar állampolgár súlyos sérülést, jelentős anyagi kárt szenvedett.

15. a) Ha a nem magyar állampolgár közlekedési baleset előidézése által bűncselekményt megvalósító magatartása után a szükséges eljárás lefolytatása előtt az ország területét elhagyta, a következők szerint kell eljárni:

A szocialista országok határmenti rendőr-főkapitányságai között fennálló együttműködés által a rendelkezésre álló adatok alapján kérni kell az illetékes állam rendőri szervét: rendszám alapján személyazonosság megállapítására, a balesetet okozó nem magyar állampolgár által vezetett jármű megvizsgálására, a balesettel összefüggő nyomok rögzítése érdekében a baleset részeseinek, szemtanúinak meghallgatására,

b) egyéb országok viszonylatában, valamint ha határmenti rendőr-főkapitányságok együttműködése körében foganatosított intézkedések érdemi megállapításhoz nem vezetnek, a keletkezett iratokat a felügyeletet ellátó megyei főügyészségnek kell megküldeni,

c) amennyiben a balesetet okozó, vagy abban részes nem magyar állampolgár életét vesztette, a hozzátartozók értesítése szocialista államok polgárai esetében történhet a határmenti rendőr-főkapitányságok együttműködése körében.

Olyan állampolgárok viszonylatában, amelyekkel a határmenti rendőri szervek együttműködése nincs szabályozva, az elhalt nem magyar állampolgár hozzátartozóit — a szolgálati út betartásával — a Külügyminisztérium Konzuli Osztálya útján kell értesíteni.

16. a) Súlyos kimenetelű közlekedési baleset helyszínéről megszökött nem magyar állampolgár esetében, továbbá késedelmesen alkalmazott személyes szabadságot korlátozó intézkedések folytán az ország területéről távozni kívánó nem magyar állampolgár kézrekerítése érdekében:

Értesíteni kell a menekülés valószínű útvonala szerint illetékes rendőr-főkapitányságokat, illetve a Határőrség Országos Parancsnokság Határforgalmi Osztálya útján — az érintett ügyeletekre vonatkozó szolgálati út betartásával — intézkedni kell a határátkelő-helyek ellenőrzésére az ország területéről távozni kívánó nem magyar állampolgár visszatartása érdekében,

b) nem magyar állampolgár közlekedési bűncselekménye kapcsán, szükséges visszatartása érdekében, a határátkelő-helyek szerinti területileg illetékes rendőr-főkapitányságok közlekedésrendészeti osztályai tartsanak szoros kapcsolatot a határőrség forgalomellenőrző pontjain szolgálatot ellátó szervekkel és szükség szerint nyújtsanak segítséget, különösen a gépjárművek azonosításában.

17. a) Közlekedési bűncselekmény miatt felelősségre vont nem magyar állampolgárral szemben is sor kerülhet a járművezetéstől való eltiltásra,

b) amennyiben a nem magyar állampolgár a járművezetéstől való eltiltásra vonatkozóan hozott mellékbüntetés időtartamának letelte előtt az ország területéről távozik, gépjárművezetői-engedélybe be kell jegyezni a gépjárművezetéstől való eltiltás tényét és időtartamát.

A bejegyzés szerinti időtartamnak megfelelően, a gépjárművezetői-engedély a Magyar Népköztársaság területén érvénytelennek minősül.

18. a) Nem magyar állampolgárokat is érintő közlekedési bűncselekmény miatt indult nyomozás, illetve a büntető eljárás rendjébe tartozó egyéb intézkedés foganatosítása

során törekedni kell annak legrövidebb időn belül való lefolytatására,

b) a lehetőség szerint bíróság elé állítás intézményét kell alkalmazni olyan országok állampolgáraival szemben, melyekkel jogsegély-egyezmény, vagy viszonosság nem áll fenn,

c) amennyiben a nem magyar állampolgár az eljárásban mint sértett, vagy tanú szerepel, személyével kapcsolatban szükséges intézkedések végrehajtásánál figyelembe kell venni, hogy eredetileg mikor kívánt távozni az országból, visszatartani nem szabad,

d) az Állami Biztosító által végzett kárfelmérési eljárás jelentőségére, különösen nagyobb összegű károk esetében, a külföldi gépjármű tulajdonosát, illetve gépkocsivezetőjét saját érdekében figyelmeztetni kell.

19. a) Üzemképtelenné vált külföldi gépkocsik megfelelő telephelyre szállítása érdekében — amennyiben az üzemképtelenség közlekedési baleset következménye — az Állami Biztosító területileg illetékes igazgatósága útján kell intézkedni, a szállítási költségeket az Állami Biztosító fedezi,

b) amennyiben a baleset következtében megrongálódott gépkocsit nem magyar állampolgárságú tulajdonosa elhagyta, vagy életét vesztette, a gépjármű biztonságba helyezésére és azzal kapcsolatos további eljárás lefolytatására a területileg illetékes pénzügyőr szakasz útján kell intézkedni, a 0018/1965. sz. belügyminiszter-helyettesi utasítás alapján,

c) az ország területén áthaladó és a nemzetközi teherfuvarozásban résztvevő gépjárművekkel történt balesetek alkalmával a járművek és azokon szállított áruk biztonságba helyezésére, illetve segítségnyújtásra a baleset helye szerint illetékes VOLÁN útján kell intézkedni,

d) a külföldi fuvaroztató fél értesítésére lehetőség van a KPM nemzetközi közúti szállítás kérdésével foglalkozó titkárság útján.

20. a) Közlekedési baleset következtében életüket vesztett, vagy cselekvőképtelenné vált nem magyar állampolgároknak a baleset helyszínén felügyelet nélkül maradt ér-

tékeit, tárgyait jegyzékbe kell venni és az eljáró közlekedésrendészeti szervnél megőrzésre el kell helyezni,

b) amennyiben nincs lehetőség az értékek, illetve tárgyak tulajdonosuk, vagy törvényes képviselőjük részére történő átadására, további intézkedést a BM II/III. csoportfőnökségtől kell kérni.

21. a) Büntető eljárás során a nem magyar állampolgárokat is minden esetben figyelmeztetni kell a Be. alapján őket megillető jogokra,

b) közúti közlekedési bűncselekménnyel kapcsolatban folytatott nyomozás során nem magyar állampolgár esetében az elkövető személyéből adódó veszélyesség vizsgálatát mellőzni kell,

c) nem magyar állampolgár személyi adatai között állandó külföldi lakhelyén kívül lehetőleg szerepeltetni kell a lakhely szerinti járási és megyei székhelyet és ha erre lehetőség van, a területileg illetékes ügyészség székhelyét is, (jugoszláv állampolgárnál a gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyvben meg kell jelölni, hogy az elkövető melyik szövetségi köztársaságban lakik),

d) amennyiben az eljárásban olyan ország állampolgára szerepel, ahol a hivatalos írásmód a latin betűktől eltérő, a személyi és helységneveket fonetikusan, hangzás után is le kell írni. A latin betűktől eltérő jelzésekkel ellátott rendszámtáblákat a lehetőség szerint a baleset helyszínén le kell fényképezni.

22. a) Nyomozás megszüntető és megtagadó határozatokat az alábbiak szerinti példányszámban kell elkészíteni nem magyar állampolgárok közlekedési baleseteivel összefüggésben:

1—1 példány minden elkövetőnek,
1—1 példány minden sértettnek és károsultnak,
1 példány irattár részére,
1 példány az ügyészség részére,
1 példány az Állami Biztosítónak,
1 példány a BM Igazgatásrendészeti Csoportfőnökség Külföldieket Ellenőrző Osztályának.

b) minden olyan ügyben, melyben külföldi állampolgár szerepel az érdemi határozatoknak a külföldön tartózkodó felek részére való kézbesítése az ügyészség, illetve a BM Titkárság útján történik.

23. Külföldiek szabálysértést képező balesete miatt történő intézkedés során a BM Igazgatásrendészeti csoportfőnök 03/1973. sz. utasítása szerint kell eljárni.

24. Nem magyar állampolgárok közlekedési balesetével összefüggő ügyekben a területileg illetékes közlekedésrendészeti szervekhez érkezett megkeresésekre (külföldi biztosító társaság, jogi gépviselő, munkáltató, hozzátartozó stb. a BM II/III. Csoportfőnökség útján kell válaszolni, illetve intézkedni. Ennek érdekében fel kell terjeszteni a megkeresést és magyar nyelvű fordítását, valamint a megkeresés tárgyában keletkezett iratokat.

VI.

A nyomozás teljesítéséből adódó feladatok

1. a) Közlekedési balesetről szóló bejelentés nem minősül feljelentésnek. A bejelentést, valamint ennek alapján tett intézkedés lényegét a közlekedésrendészeti szervek az „Eseménynapló"-ban kötelesek bejegyezni.

   b) közúti közlekedési baleset helyszínén a legrövidebb időn belül meg kell kezdeni a körülmények tisztázását. A helyszíni eljárás, amennyiben bűncselekmény alapos gyanúja nem állapítható meg, közlekedésrendészeti intézkedésnek minősül,

   c) a baleset helyszínén alkoholszondával ellenőrizni kell a balesetben részes gépjárművezetőket, továbbá ha a körülmények ittas állapotra, illetve alkoholfogyasztás gyanújára utalnak, a gépjárművek által elütött személyeket, vagy a gépjárművekből kiesett utasokat. Amennyiben az alkoholszondával történő ellenőrzésre lehetőség nincs, — a baleset részeseit már kórházba szállították és az esetleges ittasság fennforgása tisztázásra szorul, — vérvizsgálat iránt kell intézkedni.

2. a) A helyszíni eljárás eredményeként meg kell állapítani, hogy a bekövetkezett közlekedési baleset előidézésével megvalósított magatartás bűncselekmény, vagy szabálysértés gyanújára utal, avagy olyan baleset történt, melynek bekövetkezésével sem bűncselekmény, sem szabálysértés nem valósult meg. Minden esetben nagy figyelmet kell fordítani annak megállapítására, hogy nem áll-e fenn a büntető eljárás megindításának akadálya,

b) bűncselekmény gyanúja esetében a büntető eljárás, szabálysértés megállapításakor a szükséges szabálysértési eljárás kereteinek megfelelő intézkedéseket kell foganatosítani.

c) bűncselekmény, illetve szabálysértés hiányában a helyszíni eljárásról készült rendőri jelentést, amennyiben egyéb intézkedések, (pl. szignalizáció) nem szükségesek, irattárba kell helyezni.

3. a) Ha a helyszíni eljárás során különleges szakértelemre van szükség valamely műszaki jellegű, vagy egyéb kérdés eldöntéséhez, nem szükséges minden esetben halasztthatatlan nyomozási cselekményként szakértőt bevonni,

b) a balesettel összefüggésben felmerült — gépjármű műszaki, úttechnikai, stb. — szakkérdésben, különösen ha nem áll fenn bűncselekmény gyanúja, illetve bűncselekmény gyanújának kérdésében kell dönteni, szaktanácsadót kell igénybevenni. A szaktanácsadói közreműködés nem zárja ki a későbbiek során ugyanazon baleset ügyében a szakértői közreműködést.

4. a) Közlekedési baleset helyszínén végrehajtandó helyszíni szemle vezetésére a közlekedésrendészeti szervek vezetői kötelesek állományukból megfelelő képességű beosztottat kijelölni,

b) kiemelkedő jelentőségű közlekedési balesetek helyszínén az illetékes közlekedésrendészeti szerv megfelelő beosztású vezetője köteles a helyszíni szemlét vezetni, amennyiben az adott időben a helyszíni szemle vezetésére megfelelő beosztottat e feladattal megbízni nem tud.

5. Közlekedési baleset helyszínén a helyszíni szemle végrehajtását az eljárásjogi és kriminalisztikai szabályok figyelembe-

vételével a szükségnek megfelelően a következő összetételű bizottságnak kell végrehajtani:

a) a szemlebizottság vezetője felelős a Be. szemlével kapcsolatos előírások és a kriminalisztikai elvek, módszerek érvényesüléséért. (Szemle tervszerű irányítása, nyomok felkutatása és rögzítése, bűnjelek lefoglalása, szakértői vizsgálatra kerülő anyagok szakszerű és megbízható csomagolása, a helyszíni szemlejegyzőkönyv és mellékleteinek pontos, hiteles elkészítése, a helyszínen megjelent egyéb szervekkel — mentők, tűzoltók, közlekedési vállalatok képviselői, kommunális szervek dolgozói, stb. — való együttműködés, intézkedés a baleset következményeiből adódó kár növekedésének megelőzésére, — romlandó áruk továbbszállítására értesítésadás, szállítmányok feletti ideiglenes felügyelet megszervezése, tűzveszélyes vagy robbanó anyagokból származó veszélyek miatt biztonsági intézkedések megtétele, intézkedés a baleset következtében átmenetileg felügyelet nélkül maradt járművek biztonságba helyezésére, életüket vesztett, vagy magatehetetlenné vált személyek értéktárgyainak elszállíttatása az üzemeltető vállalat, Állami Biztosító, vagy VOLÁN útján, a forgalom folyamatosságának lehető legrövidebb időn belül való megindítása, intézkedés a szükséges megfelelő karhatalmi erők helyszínre vezénylése érdekében a helyszíni szemle hitelessége érdekében hatósági tanúk részvételének biztosítására, stb.),

b) a helyszíni szemlebizottság vezetője feladatait a szükségnek megfelelően összeállított szemlebizottság tagjai közreműködésével látja el.

A helyszíni szemlebizottság tagjai:

közlekedési balesetek vizsgálatára megfelelő felkészültséggel rendelkező vizsgáló, illetve helyszínelő, bűnügyi technikus, a szükségnek megfelelően orvos, műszaki vagy más szakértő, továbbá, ha a baleset körülményei más rendőri szervekkel való együttműködést is indokolttá tesznek, az adott rendőri szerv részéről a helyszínen jelenlévő szaknyomozó, vizsgáló, stb.

6. a) A közúti közlekedési baleset helyszíni szemléjéről készült jegyzőkönyvnek a rendszeresített (NR—1119) „Jegyző-

könyv közúti közlekedési baleset helyszínén végzett ténymegállapításról, szemléről" c. nyomtatványnak megfelelően, az adott baleset körülményeitől függően, a következőket kell tartalmaznia:

— a balesetről szóló értesítés, illetve a tudomásulvétel időpontja,

— a baleset helye és ideje,

— a szemlebizottság tagjai és részvételi minőségük, a hatósági tanúk neve, lakcíme, jogaikra és feladataikra való figyelmeztetéssel,

— a helyszínre érkezés időpontja, illetve a szemle megkezdésének ideje, valamint ebben az időben uralkodó időjárási és látási viszonyok,

— a helyszíni szemle alapjául szolgáló esemény rövid leírása,

— a helyszín leírása (hely, forgalmi vonatkozásban jelentőséggel bíró méretek, látáskorlátozó tereptárgyak, világítási, illetve látási viszonyok, az úttest állapota, ebből adódó következmények, továbbá a baleset időpontjában uralkodó időjárás),

— a helyszínre vonatkozó, illetve jellemző forgalmi viszonyok, ott érvényben lévő forgalomszervezési előírások (útburkolati jelek, közúti közlekedési jelzőtáblák, az út osztályozása, vasúti átjáró, híd, alagút, stb.)

— a balesetben részes jármű, vagy járművek típusa, rendeltetése, feltalálási helyük a szemle megkezdésének időpontjában. A járművön keletkezett rongálódások leírása, továbbá a fellépő erőbehatások érzékeltetése, mely a sebességre, vagy egyéb tényre nyújt értékelési alapot.

— A járművön megállapított esetleges műszaki hibák, vagy erre utaló jelenségek, ezek kihatásai, különös figyelemmel a biztonsági berendezések, — így a fékberendezés, keréktömlők és köpenyek, világító- és jelzőberendezések, vonóberendezések, lengéscsillapítók, ablaktörlő, visszapillantó tükör, stb. — állapotára, a felsoroltak esetleges hibáira,

— a baleset során megsérült, vagy életüket vesztett személyek sérülései, tartózkodási helyük a baleset idő-

pontjában, tartózkodási, vagy feltalálási helyük a szemle időpontjában. A baleset résztvevőinek személyi adatai, valamint részvételi minőségükre vonatkozó megállapítások. Gyalogos sértettek esetében ki kell térni azok ruházatának színére, a ruházat észlelést, vagy mozgást akadályozó tulajdonságaira, szemüveg, vagy hallókészülék használatára, a baleset bekövetkezésekor a gyalogosnál lévő táskára, bőröndre, csomagra vagy egyéb tárgyra, azok súlyára, méretére, színére. Fel kell tehát tüntetni mindazokat a körülményeket, melyek a gyalogos észlelhetősége, valamint annak részéről észlelési, cselekvési lehetőségei körében jelentőséggel bírnak,

— a balesetben szereplő járműre vonatkozó adatok körében: forgalmi rendszám, típus, a jármű rendeltetése, rakomány, vontatás, szabványt meghaladó méretek stb. Pontosan meg kell határozni és jegyzőkönyvbe kell foglalni a kriminalisztikailag jelentős rongálódások és egyéb nyomok elhelyezkedését, méretét, jellegét. Ezeket a lehetőség szerint fényképpel is rögzíteni kell. A jegyzőkönyvben a leírás során a fényképfelvételek számozása alapján a felvételekre hivatkozni kell. Kriminalisztikailag jelentős nyomok körében tartozik az elsődleges ütközés nyoma vércseppek, hajszálak, textilszálak, más festett, vagy fémes felülettel való érintkezés nyomai, portörlési nyomok, stb.,

— a baleset bekövetkezése után előállt eredeti helyzet rögzítése a helyszíni szemle, vagy ténymegállapítás fő feladata. Ehhez képest kell tisztázni és jegyzőkönyvbe foglalni a baleset bekövetkezése után, de a szemle vagy ténymegállapítás megkezdése előtt élet, vagy vagyonmentés, a forgalom folyamatossága érdekében vagy esetleg a helyszínen megjelent illetéktelen személyek részéről szükségtelenül végzett változtatásokat,

— amennyiben a baleset bekövetkezése után, de a szemle, illetve ténymegállapítás megkezdése előtt változtatások történtek és e változtatások megszüntetése, illetve a baleset bekövetkezése folytán előállt eredeti állapot rekonstruálása nem mellőzhető, a rekonstrukciós tevékenységet kiemelten kell jegyzőkönyvbe fog-

lalni. Ügyelni kell arra, hogy a helyszínen végzett rekonstrukciós tevékenység és a szemle, illetve ténymegállapítás megkezdése előtt történt változtatások közötti összefüggés a jegyzőkönyvből egyértelműen megállapítható legyen,

— közúti közlekedési baleset helyszínén végzett ténymegállapításnál rendkívül fontos követelmény annak biztosítása, hogy a bizonyítás céljára szolgáló intézkedések, a helyszíni szemle foganatosítása hiteles körülmények között történjék. A hitelességről való meggyőződés rendkívül fontos az eljárás későbbi szakaszában az ügyész, a bíró, vagy a szakértő számára egyaránt. A hitelességhez fűződő követelményeket szolgálja a helyszínen készült jegyzőkönyvben annak leírása, hogy milyen nyomok, illetve nyomhordozók felkutatására került sor, azokkal milyen intézkedések történtek,

— a balesetben szereplő személyek közúti közlekedési szabályszegéseire vonatkozóan a helyszín adatai alapján általában állást lehet foglalni. Nem téveszthető szem elől, hogy a közúti közlekedési szabályszegések megvalósítása kérdésében való állásfoglalás nem azonos a büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalással,

— a járművek és személyek által okozott nyomok részletes leírásánál, feltalálási helyük, a nyomhordozóval, illetve eszközzel, vagy személlyel való azonosításuk esetén számításba kell venni azt a lehetőséget is, hogy a helyszínen korábban történt más balesetből, vagy járműjavításból származó anyagok, nyomok is találhatók. Ezért a nyomok, illetve nyomhordozók feltalálási körülményeit, azok állapotát, elhelyezkedését, rajtuk található szennyeződést is gondosan értékelni kell, és az e vonatkozásban érdemleges körülményekre a jegyzőkönyvben ki kell térni,

— megfelelő formában röviden ki kell térni a helyszíni szemlejegyzőkönyvben a helyszínen történt egyéb intézkedésekre is pl. élet- és vagyonmentés, nyomok rögzítésének és esetleges csomagolásának módja, milyen bűnjelek kerültek lefoglalásra, a helyszínen bevont szakértő vagy szaktanácsadó tevékenysége, milyen egyéb intézkedések történtek (pl. gépjármű ha-

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /35

tósági jelzéseinek bevonása, gépjárművezetői-engedély elvétele, értéktárgyak biztonságba helyezése, stb.).

— amennyiben a közlekedési baleset helyszínén végzett szemle során hatósági tanú alkalmazására nem kerül sor, a rendszeresített jegyzőkönyvnek a hatósági tanúk aláírására szolgáló része után, röviden le kell írni, hogy mi volt az akadálya a hatósági tanúk alkalmazásának,

b) a helyszíni szemle jegyzőkönyv mellékletét képezik, illetve azt kiegészítik:

a baleset részeseinek, szemtanúinak egymástól elkülönített meghallgatása, illetve kihallgatása által megismert körülményekről szóló jelentés. (Vétségi nyomozás esetében a tanúk kihallgatásáról szóló és általuk elmondottak lényegét tartalmazó jelentés a vonatkozó eljárásjogi szabályok szerint jegyzőkönyvi tanúkihallgatással egyenértékű.) Nincs akadálya annak, hogy halaszthatatlan nyomozási cselekmény keretében, amennyiben ez indokolt, a baleset helyszínén a gyanúsított, valamint a tanúk jegyzőkönyvi kihallgatására kerüljön sor,

c) a helyszíni szemle során igénybe vett szaktanácsadó szakvéleményt nem nyilváníthat, az általa adott felvilágosításokat jelentésbe foglalva a helyszíni szemle jegyzőkönyv mellékleteként kell kezelni, amennyiben a felvilágosításoknak a jegyzőkönyvbe foglalására nincs lehetőség,

d) méretarányosan elkészített helyszínrajz (1:200), mely tartalmazza a helyszín méreteit, jellegzetességeit, az érvényben lévő forgalomszervezési előírásokat, a járműveknek és megsérült személyeknek eredeti útirányát, a baleset bekövetkezéséből kifolyólag elfoglalt helyzetüket, továbbá a baleset egyes mozzanatait, a baleset lefolyásának megérthetősége és áttekinthetősége érdekében a tanúk tartózkodási helyét, a baleset bekövetkezésének időpontjában. A baleset bekövetkezése utáni helyzetet folyamatos, a rekonstruált helyzetet szaggatott vonallal kell ábrázolni,

e) a helyszínen készült fényképfelvételek, melyek meghatározott logikai sorrend szerint ábrázolják az érdemleges

részleteket (járművek helyzete, azok rongálódásai, a baleesetben részes személyek és járművek által okozott nyomok, leszakadt tartozékok, stb.) A baleset helyszínén a szükségnek megfelelően többirányú megközelítésből áttekintő felvételeket kell készíteni, esetleg panorámikus képsort a helyszínrajzon feltüntetett érdemleges körülmények jobb áttekinthetősége és hitelessége érdekében,

f) a helyszín leírását tartalmazó jegyzőkönyv és mellékletét képező méretarányos helyszínrajz, valamint a helyszínt ábrázoló fényképfelvételek egymást kiegészítő rendszert képeznek. Az említett összefüggésre figyelemmel egyes, leírással csak bonyolultan, nehezen kifejezhető körülményeket, — ha azok a helyszínrajzon vagy fényképfelvételeken megfelelően és jól felismerhetően szerepelnek, — elegendő a helyszínrajzon, illetve fényképfelvételeken ábrázolt helyzetre hivatkozva jegyzőkönyvbe foglalni.

(A baleseti véghelyzetet rögzítő helyszínrajzok és fényképfelvételek készítésének metodikai elveit a BM II/III. Csoportfőnökség által kiadott 7. sz. Közlekedésrendészeti Tájékoztató tartalmazza — sz.: 50—23/1/1972.)

7. a) A közúti közlekedési balesetek helyszínén végzett szemléről szóló jegyzőkönyvet, — akár kézírással is, — lehetőleg a helyszínen kell elkészíteni,

b) a kézírással készült jegyzőkönyvből a büntető, vagy más eljárás céljára megfelelő számú hivatalos másolatot kell készíteni. Ügyészség, bíróság, szabálysértési hatóság, igazságügyi szakértő részére érdemi állásfoglalásra átadott iratokban a helyszínen készült jegyzőkönyvet az eredeti iratokhoz kell csatolni. Abban az esetben, ha a kézírás a helyszínen készült eredeti jegyzőkönyvben nehezen olvasható, gépírásos hivatalos másolatot is mellékelni kell.

Nyomozás elrendelése, bizonyítás tárgya

8. a) Közlekedési balesetekkel kapcsolatban nyomozás elrendelésére bűncselekmény alapos gyanúja esetében kerülhet sor. Az alapos gyanú megállapítására elsősorban a helyszíni szemle adatai nyújtanak alapot,

b) a nyomozás elrendelésére az illetékes közlekedésrendészeti osztály vezetője, továbbá a vizsgálati munkát irányító alosztályvezető, illetve ennek helyettese jogosult,

c) a nyomozás elrendelésére jogosult vezető adjon utasítást: a nyomozás teljesítésének módjára, érdemileg a nyomozás menetére, a feltehetően megvalósított bűncselekmény törvényi tényállási elemeire figyelemmel határozza meg a bizonyítás tárgyát. (Az egyes közlekedési bűncselekmények törvényi tényállására figyelemmel a bizonyítás tárgyára és kereteire a BM II/III. Csoportfőnökség által kiadott 7. sz. Közlekedésrendészeti Tájékoztató — szám: 50—23/1/1972 — tartalmaz részletes útmutatást.)

A bűncselekmény elkövetését elősegítő objektív és szubjektív körülményekre figyelemmel adjon utasítást az előreláthatólag szükséges megelőző intézkedésekre,

d) a nyomozás elrendelésére jogosult vezető, ha szükséges adjon utasítást nyomozási terv készítésére,

e) a helyszíni szemle jegyzőkönyvet a nyomozás elrendelésére jogosult vezető ellenőrizni köteles. Az ellenőrzés megállapításait az irattárban maradó példányokon fel kell tüntetni. A feljegyzésnek tartalmaznia kell az esetleg megállapított hiányosságokat és ezek megszüntetésére adott utasítást,

f) nyomozás elrendelésére jogosult vezető felelős, hogy az egyes nyomozási feladatok teljesítésekor a rendszeresített technikai eszközök a szükségnek megfelelően alkalmazásra kerüljenek,

g) kioktatás foganatosításáról jegyzőkönyv felvétele nem kötelező. Jegyzőkönyvre elsősorban olyan esetekben van szükség, ha a kioktatott felelősségét nem veszi tudomásul — tehát nyomozás elrendelésére kerül sor — vagy ha a kioktatott a felelősségét elismeri, azonban felelősségét érdemileg nem befolyásoló, de a baleset bekövetkezése tekintetében közreható körülményre hivatkozik.

Ha a kioktatásról jegyzőkönyv nem készül, a kioktatás tényét, időpontját és helyét, a kioktatás tudomásul vételét fel kell jegyezni a határozat irattári példányára. Amennyiben a kioktatásra megkeresés alapján kerül sor, annak foganatosítására közlekedésrendészeti szervet kell megkeresni.

Ismeretlen tettes által okozott közúti közlekedési baleseti ügyében folytatott nyomozás

9. A nyomozással szemben támasztott követelményeken túlmenően a lakosság hangulatára is figyelemmel igen fontos, hogy az illetékes közlekedésrendészeti szervek az észleléstől számított legrövidebb időn belül megjelenjenek a baleset helyszínén és tapasztalható legyen, hogy a tettes üldözése kellő erélyességgel megindult.

10. a) A közlekedésrendészeti osztályok vezetői az irányításuk alatt álló osztály keretei között kötelesek:

— kijelölni ismeretlen tettes által okozott közlekedési baleset helyszíni szemléjének levezetésére alkalmas beosztottakat,

— ismeretlen tettes által okozott közlekedési balesetek ügyében szükséges nyomozás teljesítésére alkalmas beosztottakat.

b) Kijelölt beosztottak feladata:

— kellő tájékozottság, helyi és személyi ismeretek megszerzése, a rendőri, határőrizeti és egészségügyi intézményekkel, szervekkel a szükséges együttműködés kialakítása,

— a jelentősebb gépjármű-telephelyek, javítóüzemek, továbbá a gépjárműjavítást végző kisiparosok minél szélesebb körében az adatgyűjtés érdekében szükséges helyi és személyi ismeretek megszerzése,

— a gépjármű-nyilvántartás és a különböző menet- és fuvarokmányok felhasználásának megszervezése, a felderítés érdekében az értékelő-elemző munkához szükséges tájékozottság megszerzése,

— a szakértői (kriminalisztikai, igazságügyi orvosszakértői, igazságügyi műszaki szakértői) ágazatok részéről várható azonosítási lehetőségek tervszerű felhasználása érdekében szükséges ismeretek és tájékozottság megszerzése,

— a felsorolt követelményekre figyelemmel a nyomozás tervezésében, szervezésében és végrehajtásában való tevékeny részvétel.

11. a) Ismeretlen tettes által okozott közúti közlekedési baleset helyszínén a helyszín rögzítésére a fényképezés nyújtotta lehetőségeket mindenkor fel kell használni, a helyszínen tett megállapítások hitelességéhez fűződő érdekekre is figyelemmel,

b) gondoskodni kell arról, hogy az igazságügyi orvosszakértő és az igazságügyi gépjármű szakértő a helyszín körülményeinek ismeretében, bonyolult és vitás kérdések esetében komplex szakértői véleményt készíthessen.

c) ismeretlen tettes által okozott és súlyos sérüléssel járó vagy halálos kimenetelű közlekedési baleset miatt elrendelt nyomozás során minden esetben nyomozási tervet kell készíteni. A nyomozási tervnek magában kell foglalnia a felderítés munkájában együttműködő rendőri szervek részéről végzendő feladatokat, különös tekintettel a bűnügyi és közrendvédelmi szolgálat területi szerveinek munkájára.

12. A körözési munka színvonalának emelése és ennek körében szükséges halaszthatatlan intézkedések hatékonysága érdekében a következőkre figyelemmel indokolt eljárni:

a) csak megfelelően azonosítható adatok birtokában kerülhet sor körözés elrendelésére, illetve a baleset helyszínéről megszökött gépjárművezető feltartóztatása érdekében halaszthatatlan intézkedések foganatosítására,

b) a szomszédos megyei rendőr-főkapitányságok és a területileg illetékes határőrkerületek együttműködését szervezettebbé kell tenni az illetékességi területeken áthaladó főútvonalak célellenőrzése érdekében olyan esetekben, ha a helyszínről megszökött gépjárművezető feltartóztatása, illetve elfogása halaszthatatlan intézkedések eredményeként valószínű. Célszerűnek látszik a helyi sajátosságok figyelembevételével ellenőrzési pontok és ellenőrzendő útszakaszok tervszerű kijelölése halaszthatatlan intézkedések esetére.

c) a növekvő idegenforgalomra való tekintettel a határmenti megyék rendőr-főkapitányságainak közlekedésrendészeti osztályvezetői az illetékességi területükön lévő közúti határátkelő helyek határőr szerveinek parancsnokaival rendszeresen értékeljék a külföldi gépjárművezetők

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /40

határátkelő helyeken történő feltartóztatásával kapcsolatos tapasztalatokat. Az értékelés alapján, ha ennek szükségessége fennáll, javaslatot kell tenni az érvényben lévő utasítások megfelelő módosítására.

13. Amennyiben a helyszínen található nyomok, a baleset helye és időpontja nem zárja ki, úgy a balesetet megelőző időszakban — mintegy 48 órával előbb — elrendelt gépjármű körözések figyelembevételével ajánlatos meghatározni az elkövető, illetve az elkövetők körét, figyelemmel arra, hogy a balesetet az elkövető lopott gépkocsival okozhatta, illetve a baleset jogtalan használat során történhetett.

14. Ismeretlen tettes által okozott közúti közlekedési balesetek sértettei által utólagosan bejelentett balesetekre vonatkozólag haladéktalanul részletes panaszjegyzőkönyvet kell felvenni. A panaszfelvételi jegyzőkönyvben foglaltakra figyelemmel helyszínelést — nem helyszíni szemlét — kell végezni a baleset körülményeinek felderítése vagy esetleges koholt voltának megállapítása érdekében.

15. a) A 38/1969. (Eü. K. 14.) EüM—BM—IM számú együttes utasítás 1. §-a rendelkezik a bűncselekmény következtében megsérült és műtét során eltávolított testrészek megőrzéséről,

b) súlyos sérüléssel, illetve halálos következménnyel járó közúti közlekedési balesetek miatt ismeretlen tettes ellen indult nyomozás során, különösen ha kétséges, hogy egyáltalán közúti közlekedési baleset történt-e, a hivatkozott utasítás szerint kell eljárni elsősorban olyan esetben, ha a sérült testrészek megőrzése a bizonyítás körében, vagy a kirendelt szakértők között esetleg fennálló bizonytalanságra, illetve véleményeltérésre figyelemmel indokolt.

Tanúk és gyanúsítottak kihallgatása

16. a) Közlekedési baleset körülményeivel összefüggésben a kihallgatást megelőzően tisztázni kell, hogy a baleset bekövetkezésekor hol tartózkodott a tanú, látta-e a baleset bekövetkezésének teljes folyamatát, vagy csak egyes részleteit,

b) a tanú képességeitől, esetleges közlekedési szakismereteitől függően, bonyolultabb tényállású baleseteknél, a kihallgatás során célszerű a körülményeket vázlat segítségével tisztázni és ha ez szükséges, a vázlatot a tanú aláírásával a kihallgatásról készült jegyzőkönyvhöz csatolni.

17. a) A tanúk kihallgatása során felmerülő ellentmondásokat tisztázni kell, figyelemmel arra is, hogy a közlekedési balesetek körében ezek igen gyakran az időérzék, a sebesség és távolságbecslés, a baleset bekövetkezéskori tartózkodási hely egyénenként változó eltéréseire vezethetők vissza,

b) messzemenően kerülni kell, hogy a tanúkihallgatásról készült jegyzőkönyvben a kihallgatást végző vizsgáló olyan szakkifejezéseket, vagy megállapításokat foglaljon, amelyek a tanú értelmi képességeitől, illetve szakismereteitől nem várhatók el,

c) amennyiben a tanú által előadottakkal szemben kétely merül fel, vagy kiegészítő adatok beszerzése válik szükségessé, a helyszínen ellenőrizni kell, nincsenek-e olyan körülmények, amelyek a tanú által előadottak észlelését eleve kizárják, vagy éppen a tanú által elmondottakat igazolják.

18. Közlekedési balesettel összefüggésben indult büntető eljárás során a tanúk sok esetben sértettek is. Ilyen személyi sérülés esetén csatolni kell az orvosi látlelet, vagy orvosszakértői véleményt, továbbá a tanúkihallgatás során be kell szerezni a tanú anyagi kárával kapcsolatban tett nyilatkozatát is.

19. a) Csoportos személyszállítással összefüggésben történt közlekedési baleset résztvevői közül tanúként csak azokat kell kihallgatni, akik a baleset körülményéről érdemleges vallomást tudnak tenni, továbbá azokat, akik a baleset következtében megsérültek, vagy polgári jogi igényt nyújthatnak be,

b) ha szükséges, csoportos személyszállítással összefüggésben történt közlekedési baleset ügyében a tanúkihallga-

tási jegyzőkönyvek mellett a jármű belső terét ábrázoló vázlaton fel kell tüntetni a baleset résztvevőinek tartózkodási helyét, illetve ülésrendjét a baleset bekövetkezése időpontjában. A vázlaton külön meg kell jelölni a tanúként kihallgatott személyek tartózkodási helyét, illetve ülésrendjét.

20. a) Közlekedési balesetek ügyében folytatott nyomozás során a gyanúsított kihallgatását meghatározza a közlekedésben betöltött szerepe is,

b) a kihallgatás során — az elkövetési magatartással megvalósított törvényi tényállásra figyelemmel — tisztázni kell, hogy közlekedési bűncselekmény történt-e, avagy a gyanúsított elkövetési magatartása más, a bekövetkezett eredménytől függő, törvényi tényállás szerint minősül,

c) közlekedési bűncselekmények megállapításának nem csak az a feltétele, hogy a közlekedési szabályok megszegéséből fakadjon, hanem az is, hogy az elkövetői magatartás ténylegesen a közlekedéssel álljon kapcsolatban, vagyis, hogy a bekövetkezett baleset a közúti közlekedés lebonyolításának mechanizmusából fakadjon. (Legfelsőbb Bíróság B. K. 498. sz. állásfoglalása.)

21. a) A gyanúsított kihallgatása során elkövetési magatartása tekintetében figyelembe kell venni a közlekedésben betöltött szerepét, illetőleg tevékenységi körét is: gépjárművezető, illetve egyéb járművezető, kocsikísérő, kalauz, karbantartásért, műszaki üzemeltetési szabályok betartásáért felelős műszaki személyzet, forgalom ellenőrzését, szervezését, irányítását ellátó szolgálat tagja-e. A felsorolt csoportosítás a gyanúsított kihallgatása során az általa megszegett közlekedési, vagy egyéb munkaköri szabály, forgalmi utasítás, főhatósági előírás megállapítása, a szabályszegés mértékének tisztázása és bizonyítása tekintetében bír jelentőséggel,

b) közlekedési bűncselekmény miatt leggyakoribb a gépjárművezetők gyanúsítottként való kihallgatása. A kihallgatásról készült jegyzőkönyvből ki kell tünni, hogy a gyanúsított magatartásával szándékosan, vagy gondtalanul, hol, milyen közlekedési szabályokat, illetve forgalmi utasításokat szegett meg, a szabályszegések közül me-

lyek és milyen összefüggésben állnak a bekövetkezett balesettel,

c) tisztázni kell a helyszíni szemle megállapítása és a gyanúsított vallomása közötti esetleges ellentmondásokat.

22. a) A gyanúsított kihallgatása során ki kell térni azokra a körülményekre, amelyek mint befolyásoló tényezők jelentőséggel bírhatnak a baleset bekövetkezésében. Így különösen: tisztázni kell a gyanúsított közlekedési szakismereteinek és gyakorlatának mértékét, színvonalát: mióta rendelkezik gépjárművezetői-engedéllyel, mióta vesz részt gépjárművel a forgalomban, az adott típusú gépjárművet, mellyel a baleset történt, mióta vezeti, stb.) Tisztázni kell, hogy a balesetet megelőzően saját személyéből adódóan milyen körülmények befolyásolták, külső személyek részéről milyen körülmények gátolták, hogyan hatottak közre egyéb okok, körülmények a balesetben részes gépjárművek és a baleset helyszínének sajátosságait illetően,

b) a gyanúsított kihallgatása során be kell mutatni részére a helyszínrajzot és amennyiben rendelkezésre áll, a szakértői véleményt is. A gyanúsítottat legkésőbb az iratok megismertetése során nyilatkoztatni kell arról, hogy a helyszínrajzon ábrázoltakra vonatkozóan van-e észrevétele,

c) közlekedési bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy kihallgatásakor a gyanúsításról szóló közlésnek tartalmaznia kell: milyen közlekedési szabály, vagy a vonatkozó Legfelsőbb Bírósági állásfoglalás szerint közlekedési szabálynak tekintendő egyéb szabály megszegése állapítható meg.

Közölni kell, hogy a közlekedési szabályszegéssel összefüggésben milyen káros eredmény következett be és a történeti tényállás a Btk. mely törvényhelye szerint minősül.

23. Közlekedési bűncselekmények elkövetésével összefüggésben a gyanúsított társadalomra veszélyességét elsősorban a közlekedés rendjéhez és szabályaihoz való viszonya tükrözi. A

társadalmi veszélyesség megállapításához figyelembe kell venni:

a) az elkövető magatartását az eljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésében (szeszes italtól befolyásolt állapot mértéke, ezzel kapcsolatban ismételt bűnelkövetés, dúrva, agresszív, kíméletlen magatartás, segítségnyújtás elmulasztása, stb.)

b) korábbi közlekedési szabályszegéseket, illetve közlekedési balesettel összefüggésben korábban lefolytatott büntető eljárást,

c) a gyanúsított közlekedési szakismereteit, gépjárművezetői gyakorlatának színvonalát, esetleges gépjárművezetői alkalmatlanságát, vagy gépjárművezetési képtelenségét.

24. Azokban az esetekben, amikor a közlekedési bűncselekmények elkövetőivel szemben előzetes letartóztatás lenne indokolt, de a gyanúsított súlyos sérüléseket szenvedett, célszerűbb lakhelyelhagyási tilalmat elrendelni.

Szakértők igénybevétele közlekedési bűncselekmény miatt indult nyomozás során

25. Közlekedési bűncselekmény miatt indult nyomozás során szakértői vizsgálat által tisztázandó kérdések és körülmények jelentkezhetnek:

a) a kriminalisztikai azonosítás körében; a járművekkel és útpályával összefüggő műszaki jellegű kérdések, tények megállapítása, továbbá a rendelkezésre álló adatok alapján különböző folyamatok, részmozzanatok elméleti úton történő valószínűsítése, vagy kizárása céljából,

b) a balesetben részes személyek fizikai, pszichikai állapotának, sérülésük mértékének, halál okának megvizsgálása, illetve megállapítása a baleset bekövetkezésében jelentőséggel bíró és az elszenvedett sérülésekkel összefüggő körülmények feltárása érdekében,

c) egyéb körülmények megállapítása, így különösen munkavédelmi, meteorológiai, esetleg fuvarozási szakkérdések körében.

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /45

26. Kriminalisztikai azonosítás céljából végzett szakértői vizsgálat által tisztázható kérdések:

a) járműnyomok szakértői vizsgálata: (gumiabroncs futófelületétől és más alkatrészektől származó — hűtőrács, hűtődísz, lökhárító, szélesség-jelző, stb. — nyomok alapján),

b) a járműnyomok alapján készített szakértői vélemény értékelésénél figyelembe kell venni, hogy általában csak a fajta, típus, esetleg széria megállapítására van lehetőség. Egyedi azonosságra csak egyedi jellegű sajátosság ad alapot. Figyelembe kell azonban venni e körülménnyel kapcsolatban azt, hogy az egyedi azonosság csak a vizsgálat tárgyát képező alkatrésszel és nem a jármű egészével áll szoros összefüggésben, tehát felmerülhet a megvizsgált alkatrész és a jármű közötti kapcsolat bizonyításának szükségessége,

c) kémiai, fizikai szakértői vizsgálat: a vizsgálat tárgyát a helyszínen talált vagy a vizsgálat céljára kiválasztott gépjárműről származó festékszilánkok, zománclepattogzások, esetenként festékmaradványok, (felkenődés formájában) fényszóróból, szélvédő üvegből és oldalablakból származó üvegcserepek, talaj- és pormaradványok, fémszilánkok képezik. Összehasonlító vizsgálat útján elsősorban a kémiai, fizikai azonosság kimutatása, vagy kizárása érdekében kerül sor a szakértő igénybevételére.

d) fenn áll a lehetősége, hogy törött izzólámpák izzószálainak vizsgálata választ adjon olyan kérdésre, hogy a törés pillanatában a vizsgálat tárgyát képező izzó működött-e és milyen világítás-móddal. Egyes kivételes esetekben az épen maradt izzó is alkalmas szakértői vizsgálatra, amennyiben azt a baleset bekövetkezése után nem helyezték feszültség alá,

e) a fémek törési felületeinek vizsgálata választ adhat a törés keletkezési folyamatára, időpontjára, figyelemmel az esetleges korrózió jelenlétére is, valamint ez utóbbi lehetséges keletkezési időpontjára,

f) gépjárműtüzek esetén a vegyészeti szakértői vizsgálat az égési maradványok és a tűz keletkezési helyének jellemzői alapján választ adhat a tűz keletkezésének okára, továbbá arra, hogy a helyszínen talált elváltozások közül

melyek jöttek létre a tűz következtében és melyek zárhatók ki e körből,

g) a kémiai, fizikai szakértői vélemények értékelésénél figyelembe kell venni, hogy az összehasonlító vizsgálat során kimutatott azonosságok nem zárják ki más hasonló anyagokkal fennálló közös eredet lehetőségét. Az azonosság egyértelmű megállapításához a vizsgálati anyag olyan véletlen okra visszavezethető jellegzetességének kimutatására van szükség, mely más helyen lévő hasonló anyagokban nem fordulhat elő,

h) textilszakértői vizsgálat: a vizsgálat tárgyát a gépjármű felületén, vagy belső terében felkutatott textilanyag-foszlány, szál, fonál és a baleset részeseinek, illetve sértetteinek ruházata képezi. Az összehasonlító vizsgálat eredményeként megállapítható, vagy kizárható a vizsgált anyagok közötti azonosság, illetve a vizsgálat tárgyát képező anyag feltalálási helye és a megvizsgált ruházat közötti érintkezés. A textilszakértői vélemények közlekedési baleset kapcsán túlnyomórészt csak valószínűsíthető vélemények, mivel a szakértő különösen kisszámú, illetve csekély mennyiségű elemi szál alapján azok származási helyéül a textiliák tágabb körét jelölheti meg.

27. Közlekedési műszaki szakértő által tisztázható kérdések és körülmények:

A szakértői vizsgálat tárgyát képezheti a balesetben részes gépjármű. A vizsgálat eredménye alapján tisztázhatók a gépjármű primer- és szekunder biztonságával kapcsolatos körülmények. Ennek eredményeként megállapítható:

a) a gépjárművön található nyomok alapján:

— ütközésből eredő szerkezeti deformációk, törések keletkezési folyamata, ütközési sebesség számítása, a rongálódások jellege és az előidézésükhöz szükséges erők,

— alkatrésztörési típusok értékelése, a törési felületkép alapján annak megállapítása, hogy anyagfáradás, egy vagy kétoldalú hajlító igénybevétel, kis vagy magasfeszültség, a gyártás során elkövetett technológiai hiba, stb. áll-e fenn,

— gumiabroncs tulajdonságok értékelése, kopások és szakadások elemzése, azok okainak megállapítása,

b) a baleset helyszínén található nyomok alapján:

— féknyomok értékelése, a fékezés megkezdésekor fennálló sebesség visszaszámolása, a féknyomok és a gépjármű fékezhetőségének összefüggései alapján tehető megállapítások és következtetések,

a helyszínen talált roncsok, leszakadt tartozékok, szétszóródott egyéb tárgyak helyzete alapján tehető műszaki jellegű megállapítások. A surlódási tényezők változásai az érdességre, nedvességre figyelemmel milyen jelentőséggel bírnak a baleset bekövetkezésében, hogyan befolyásolták a baleset bekövetkezését az út kialakításának jellemzői, vonalvezetése, továbbá a helyszínen található útfelületi hibák,

c) a baleset lefolyásának elméleti úton történő rekonstruálása:

a helyszínen talált nyomok és azok alapján végzett számítások, a világítást és látást befolyásoló körülmények, a baleset bekövetkezése időpontjában fennálló forgalmi viszonyok, a vonatkozó közlekedési, forgalmi és üzemeltetési utasítások figyelembevételével,

d) a közlekedési műszaki szakértők tevékenysége igen jelentős a megelőzés tekintetében is, ezért a szakértői vélemény értékelése során figyelemmel kell lenni arra, hogy a balesetnél miyen körülmények hatottak közre, illetve váltották ki, azok megszüntetése érdekében mely illetékes szerv, vagy üzemeltető útján kell a szükséges intézkedéseket kezdeményezni.

28. Igazságügyi orvosszakértők által tisztázható körülmények és kérdések:

a) közlekedési baleset helyszínén elhunyt személyek holttestének és közlekedési baleset sérültjeinek vizsgálata által tisztázható körülmények:

— közlekedési baleset történt-e, illetve a sérülések milyen jellegű balesetből — elütés, gázolás, járműből való kiesés — származnak,

— milyen testhelyzetben és miyen sorrendben keletkeztek a sérülések, azok a jármű mely részétől származnak, vagy milyen egyéb módon keletkezhettek, —

— az egyes sérülések mekkora energiára utalnak, milyen következtetés vonható le a gépjármű sebességére,

— megállapítható-e érzékszervi, vagy testi fogyatékosság, különösen látással, hallással, esetleg mozgásszervi betegséggel összefüggésben fennállhatott-e a figyelemkészséget hátrányosan befolyásoló betegség, vagy fájdalomérzet,

b) igazságügyi orvostani laboratóriumi vizsgálat által megállapítható körülmények:

— véralkohol vizsgálat szeszesitalfogyasztás mértékének, illetve a véralkohol-koncentráció megállapítására,

— a közlekedés biztonságát befolyásoló gyógyszerek fogyasztása kimutatható-e, vagy jelenlétük kizárható,

— vérvizsgálat, emberi testből származó egyéb váladékok, haj és szőrszálak vizsgálata, a sérült személy és a gépjármű felülete, illetve belső tere közötti érintkezés, illetve ütközés kimutatására,

c) alkalmassági vizsgálat:

— gépjárművezetői alkalmasság orvosi vizsgálata annak tisztázása érdekében, hogy a balesetet okozó vagy abban részes gépjárművezető egészségi állapota, illetve fizikai és pszichikai tulajdonságai mennyire befolyásolták a balesethez vezető magatartását, figyelemmel arra, hogy vezetési akalmatlanság, vagy vezetési képtelenség esete fennállhatott-e,

29. a) Súlyos kimenetelű bonyolult tényállású közekedési balesetek ügyében, lehetőleg már a helyszíni szemlével egyidejűleg, gondoskodni kell a szükséges szakértő kirendeléséről és a szakértői vizsgálat megindításáról. A lehetőség szerint biztosítani kell, hogy a kirendelt szakértő a helyszíni szemle során, tehát a helyszín eredeti állapotában elvégezhesse az általa szükségesnek tartott, illetve az eljáró közlekedésrendészeti szerv részéről meghatározott vizsgálatokat,

b) a szakértő számára a lehetőségek szerint elő kell segíteni, hogy a gépjármű telephelyeken, vagy egyéb üzemben végzendő szakértői tevékenységéhez a szükséges feltételek biztosítottak legyenek, munkájában ne akadályozzák. Gondoskodni kell arról is, hogy a szakértői vizsgálat előtt illetéktelen személyek a vizsgálat tárgyát képező járműveken változtatást, vagy a nyomozás eredményességét akadályozó — tájékozódó jellegű — vizsgálatokat ne végezhessenek,

c) fel kell hívni a kirendelt szakértő figyelmét, hogy a munkáját akadályozó körülményeket az őt kirendelő közlekedésrendészeti szervnek azonnal hozza tudomására.

30. a) A szakértői véleményt a kirendelő közlekedésrendészeti szervnek értékelnie kell. A szakértő választ adott-e az összes feltett kérdésre, a kapott válaszok mennyire teljesek és kategórikusak, a szakértő egyértelmű következtetésre jutott-e, vagy csak valószínűségi szakvéleményt tudott kialakítani. Nincs-e ellentmondás a szakértő következtetései, illetve megállapításai és a rendelkezésre álló adatok között,

b) különös figyelmet kell fordítani a szakértői véleményekben tapasztalható, gyakrabban előforduló hibákra, melynek legtipikusabb megnyilvánulási formája, hogy a szakértő szakvéleménye elkészítésénél szakirodalomból vett ún. katalógus adatokat alkalmaz,

c) az érdekeltek értesítése egyes eljárási cselekményekről, vagy az iratok tanulmányozásának lehetőségéről — különösen a szakértői véleménynek a gyanúsított és a védő részéről történő tanulmányozhatóságáról — történhet szóban, távbeszélőn vagy írásbeli értesítés formájában.

Bármely értesítési mód esetében ügyelni kell arra, hogy az értesítés ténye, az értesített személyi kiléte, az értesítés időpontja az iratokból kitűnjön. (Pl. a szakértői vélemény hátlapján egyszerű feljegyzés arról, hogy a szakértői vélemény elkészítéséről, annak tanulmányozhatóságáról mint érdekelt ki, mikor és milyen formában kapott értesítést.)

31. Közlekedési bűncselekmény ügyében igénybevett szaktanácsadó a Be. előírásainak értelmében szakértői véleményt nem adhat, tevékenysége csupán a bűncselekmény felderítése során felmerülő valamilyen szakkérdés vonatkozásában adott felvilágosításnak minősül.

A szaktanácsadó által adott felvilágosítást a szaktanácsadó, vagy az eljáró vizsgáló feljegyzésébe, illetve jelentésébe foglalhatja, melyet az iratokhoz kell csatolni, ha ez valamely oknál fogva szükséges.

32. a) Indokolt esetben a szakértőt a szakvélemény kiegészítése céljából meg kell hallgatni és az általa előadottakat jegyzőkönyvbe kell foglalni. Másodszakértő bevonására kell intézkedni, ha a szakvélemény kiegészítése által sem tisztázódtak a felmerült kérdések,

b) eltérő szakértői vélemények esetén a megalapozottabb szakértői véleményt kell figyelembe venni,

c) amennyiben másodszakértő segítségével sem sikerül kielégítő eredményt elérni, a szakértői vélemény felülvizsgálata iránt kell intézkedni,

d) a megyei bíróságok illetékességi területén kijelölt igazságügyi műszaki szakértők arányos foglalkoztatására ügyelni kell. Célszerű a rendelkezésre álló szakértők között — velük egyetértésben — ügyeleti szolgálatot kialakítani, annak biztosításával, hogy az ügyeleti szolgálatra kijelölt szakértő elérhető helyen tartózkodjék.

Bizonyítási kísérlet

33. A bizonyítási kísérlet célja közúti közlekedési balesetek bekövetkezési körülményeinek tisztázása. Elsősorban a belátható sággal, érzékelhetőséggel, cselekvési időszükséglettel összefüggésben álló körülmények kísérleti úton való ellenőrzése, továbbá a baleset időpontjában fennálló forgalmi viszonyoknak, azok kihatásainak, a balesetben részes személyek, a balesetben érintett gépjárművek mozgásának, haladási sebességének haladási irányának tapasztalati úton való ellenőrzése.

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /51

34. Közúti közlekedési baleset miatt végrehajtásra kerülő bizonyítási kísérlet feltételei:

a) a lehetőség szerint optimális mértékben biztosítani kell a baleset helyszínének, a forgalmi, látási és hallási viszonyainak a baleseti időponttal azonos körülményeit.

b) a bizonyítási kísérlet során lehetőleg a balesetben részes járműveket kell alkalmazni. Amennyiben ez nem lehetséges, azonos típusú, színű és teljesítményű járműveket kell felhasználni, a baleset alkalmával fennállt terheléssel és súlyelosztási viszonyokkal, figyelembe véve a tapadási tényezőket képező valamennyi műszaki jellegű körülményt.

35. a) A bizonyítási kísérlet során hatósági tanúként lehetőleg olyan személyeket kell felkérni, akik közlekedési szakismereteik, vagy általános felkészültségük alapján megértik a bizonyítási kísérlet egyes mozzanatait és azt képesek figyelemmel kísérni,

b) a bizonyítási kísérletet a tisztázandó kérdésnek megfelelő szakágazat szerinti szakértő részvételével célszerű lefolytatni. A szakértő részvétele és tevékenysége a bizonyítási kísérletben nem változtatja annak jellegét szakértői kísérletté,

c) a bizonyítási kísérlet során fontos követelmény, hogy a kísérlet tárgyát képező folyamat egyes mozzanatai olyan ütemben kerüljenek végrehajtásra, mint ahogy az eredeti folyamat a baleset során lezajlódott. Az említett követelmény azonban nem zárja ki, hogy a bizonyítási kísérlet tárgyát képező folyamat egyes mozzanatait önállóan, a megfigyeléshez és rögzítéshez, különösen a fényképezéshez szükséges mértékben megismételjék,

d) tekintettel arra, hogy a bizonyítási kísérlet során elsődleges cél az adott baleset bekövetkezésében érdemi jelentőséggel bíró körülmények tapasztalati úton történő megfigyelése és ellenőrzése, a kísérletet az összefüggő részmozzanatokra figyelemmel logikailag előzetesen meg kell tervezni és erről a bizonyítási kísérletben résztvevő személyeket körültekintően tájékoztatni.

36. a) Bizonyítási kísérlet során lefolytatott nyomozási cselekmények hiteles rögzítése érdekében a helyszíni szemlék során alkalmazott előírások figyelembevételével kell eljárni,

b) a bizonyítási kísérletről készült jegyzőkönyv és hozzátartozó fényképfelvételek elkészítésénél ügyelni kell arra, hogy az egyes mozzanatok azonosíthatók legyenek a helyszíni szemle során készült jegyzőkönyv megállapításaival, illetve a fényképfelvételek által ábrázolt körülményekkel. A jegyzőkönyvben állást kell foglalni, hogy az eldöntésre váró kérdés, vagy kérdések bizonyítása, illetve kizárása tekintetében a bizonyítási kísérlet milyen eredményt hozott.

Megelőzést szolgáló intézkedések

37. a) A közlekedési balesetek bekövetkezési körülményeinek vizsgálata során megállapított kiváltó, illetve közreható okokat, amennyiben azok általánosítható tapasztalatoknak tekinthetők, a közlekedésben résztvevők szélesebb köre számára is ismertté kell tenni,

b) gondoskodni kell arról, hogy a közlekedési balesetek vizsgálata során felderített, s a közlekedés biztonságát veszélyeztető körülményekről, tényekről, az azok megszüntetésére, illetve ennek érdekében intézkedésre hivatott szervek, intézmények, hatóságok, vállalatok az adott balesettel összefüggésben is tudomást szerezzenek. Amennyiben indokolt, lehetőséget kell biztosítani a közlekedés biztonságát szolgáló intézkedések megtételére hivatott szervek, intézmények, hatóságok, vállalatok képviselőinek a szakértő meghallgatásánál, szemlénél, bizonyítási kísérletnél való jelenlétre,

c) a jelzési, illetve értesítési kötelezettség kiterjed: közlekedési és szállítási vállalatok, valamint egyéb üzemeltetők gépkocsijainak műszaki állapotára, utak állapotára, időjárási okokból szükséges megelőző intézkedésekre (hófogók, salakszórás, stb.) műtárgyak állapotára, vagy azok hiányára, közvilágítás problémáira, forgalomszervezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtására, gépjárművezetők

pihenőidejével kapcsolatos kérdésekre, közlekedés biztonságát befolyásoló munkafegyelem lazulásra (pl.: szeszes ital fogyasztása, továbbképzés elhanyagolása), stb.

38. Országos hatáskörű szerveket érintő értesítés esetén az illetékes szervet a BM II/III. Csoportfőnökség útján kell tájékoztatni.

39. Az értesítésről szóló, illetve szignalizációs levelek elkészítésénél figyelembe kell venni a következőket:

a) az eljárás tárgyát képező baleset, s ennek során megvalósult bűncselekmény törvényi tényállása kitűnjön a levélből,

b) röviden elemezni kell azokat a magatartásokat és körülményeket, melyek a baleset bekövetkezésében a balesetért felelős személy közvetlen felelősségén túlmenően közrehatottak, illetve azt elősegítették,

c) fel kell vetni a vizsgálat, illetve a nyomozás adataiból megállapítható és kifogás tárgyát képező észrevételeket,

d) a szignalizációs levél tartalmazzon tanácsot a baleset bekövetkezését kiváltó, vagy azt elősegítő okok felszámolására. A megoldás formáját azonban az illetékes vezetőre kell bízni.

40. a) Ajánlatos jelentősebb ügyekben a nyomozás során észlelt körülményeket a szignalizációs tevékenység keretén belül közvetlen megbeszélés útján is tudomására hozni az érintett vállalat, illetve a felügyeleti szerv vezetőjének,

b) a megelőzés érdekében tett intézkedésekről, azok végrehajtásának mértékéről és hatékonyságáról az adott körülmények figyelembevételével megfelelő módon meg kell győződni.

Vétségi nyomozás teljesítése közúti közlekedési bűncselekmények ügyében

41. a) Vétségnek minősülő közlekedési bűncselekmények miatt, a nyomozás egyszerűsített szabályainak alkalmazása során, az adott baleset bekövetkezési körülményeinek minden részletére kiterjedő szemle elvégzése kötelező,

b) vétségnek minősülő közlekedési bűncselekmények helyszínén foganatosított szemléről készült jelentést a rendszeresített „Jegyzőkönyv közúti közlekedési baleset helyszínén végzett ténymegállapításról, szemléről" című nyomtatvány (NR—1119) felhasználásával kell elkészíteni. Az említett nyomtatvány közlekedési vétségi ügyekben jelentésnek tekintendő.

42. a) Méterarányos helyszínrajzot csak abban az esetben kell készíteni, ha igazságügyi műszaki szakértő bevonására előre láthatóan sor kerül. A méretarány nélkül készített helyszínrajzon azonban fel kell tüntetni a baleset, illetve helyszín tekintetében érdemi jelentőséggel bíró méreteket,

b) fényképfelvételek készítése a baleset helyszínéről kötelező. Abban az esetben, ha a felvételek valamely ok miatt meghiúsulnak, azokat szükség szerint meg kell ismételni abban az esetben is, ha utólag csupán a helyszint ábrázoló áttekintő felvételek készítésére van lehetőség.

43. a) A tanúk kihallgatásáról készült jelentésben a tömör és rövid fogalmazásra kell törekdeni. Minden esetben egyértelműen megállapítható legyen, hogy a tanúk kihallgatása közvetlenül a baleset helyszínén, vagy később történt-e. A baleset helyszínén kihallgatott tanúk vallomásáról szóló jelentést a szemléről készült jelentés mellékleteként kell az iratokhoz csatolni,

b) a nyomozás későbbi szakaszában kihallgatott tanúk vallomásainak lényegét külön jelentésbe kell foglalni. Szükségtelen azonban valamennyi vallomásról külön jelentést készíteni, amennyiben a kihallgatásokat azonos személy foganatosította. Kötelező azonban a vallomásonkénti külön jelentés készítése, ha kihallgatásukat más-más személy eszközölte,

c) nem magyar anyanyelvű tanú vallomását — ha anyanyelvét kívánja használni — jegyzőkönyvbe kell foglalni.

44. a) Bizonyítási kísérletről készült jelentésbe nem foglalható az abban résztvevő, illetve kirendelt szakértő véleménye.

A szakértő megállapításait külön kell csatolni a jelentéshez. Ez nem zárja ki, hogy a bizonyítási kísérlet eredményét értékelve a jelentésben a szakértő megállapításaira vonatkozó hivatkozások szerepeljenek,

b) szaktanácsadó közreműködése esetén az általa adott felvilágosítást a bizonyítási kísérletről szóló jelentésbe kell foglalni. Az esetleges félreértések elkerülése végett, azonban minden esetben tisztázni kell a szaktanácsadóval, hogy felvilágosításai milyen formában kerülnek szövegezésre a jelentés megfelelő részében.

45. a) A gyanúsított társadalomra veszélyességét vétségi nyomozás esetében is tisztázni kell. Munkaadói jellemzést azonban csak abban az esetben kell beszerezni, ha az előreláthatóan — a munkaviszony jellegéből adódóan (pl. hivatásos gépkocsivezető) — a gyanúsított közlekedésben tanúsított korábbi magatartására érdemi körülményeket tartalmazhat,

b) fiatalkorú elkövetőnél vétségi eljárás esetén sem mellőzhető törvényes képviselőjének tanúkénti kihallgatása, környezettanulmány készítése, valamint jellemzésének beszerzése.

46. A könnyű testi sértés esetében elegendő az orvosi látlelet beszerzése, amennyiben a gyógytartam tekintetében az illetékes orvos megfelelő határozottsággal állást tud foglalni. Súlyos testi sértés esetében is elegendő az orvosi látlelet beszerzése abban az esetben, ha a látleletet kiadó orvos szaktanácsadóként való meghallgatásánál a gyógytartamot illetően, valamint a maradandó testi fogyatékosság, illetve súlyos egészségromlás kizárása kérdésében határozottan képes állást foglalni.

Jelen utasításban foglaltak végrehajtása érdekében a közúti közlekedési baleset vizsgálatát végző személyi állományt részletesen el kell igazítani és gondoskodni kell arról, hogy az utasításban foglalt előírásokat a közlekedési bűncselekmények ügyében teljesített nyomozások során megfelelően alkalmazzák.

Jelen utasítás 1974. január 1-én lép hatályba.

Egyidejűleg hatályát veszti:

1. BM II/III. Csoportfőnökség 50—8/10/1969. sz. utasítása (Irányelvek a közúti közlekedési balesetek ügyében folytatandó vizsgálatok végrehajtásához).

2. BM II/III. Csoportfőnök 50—8/1/1972. sz. utasítása. (A közúti közlekedési balesetekkel kapcsolatos rendőri eljárás egyes feladatainak szabályozása.)

3. Az 50—8/3/1972. sz. BM II/III. csoportfőnöki utasítás mellékletét képező útmutató.

4. BM Közlekedési Csoportfőnökség 50—10/7/1968. sz. utasítása (Igazságügyi szakértők foglalkoztatása a közlekedésrendészeti szervek bűnügyi munkája során.)

5. BM II/III. csoportfőnök 50—8/8/1970. sz. utasítása. (Közlekedési baleset során életüket vesztett személyek hozzátartozóinak értesítése.)

LADVÁNSZKY KÁROLY s. k.,
r. ezredes
csoportfőnök

ÁBTL - 4.2 - 10 - 24/24/1973 /57